

Komparativna analiza savjetodavnog rada i percepcije profesije savjetnika/pedagoga u Republici Hrvatskoj i Kraljevini Španjolskoj

---

Tkalec, Iris Maria

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:149363>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-09**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Iris Maria Tkalec

KOMPARATIVNA ANALIZA SAVJETODAVNOG RADA I PERCEPCIJE
PROFESIJE SAVJETNIKA/PEDAGOGA U REPUBLICI HRVATSKOJ I
KRALJEVINI ŠPANJOLSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2022.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Iris Maria Tkalec

JMBAG: 0009078351

KOMPARATIVNA ANALIZA SAVJETODAVNOG RADA I PERCEPCIJE
PROFESIJE SAVJETNIKA/PEDAGOGA U REPUBLICI HRVATSKOJ I
KRALJEVINI ŠPANJOLSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Diplomski sveučilišni studij pedagogije (jednopedmetni)

Mentor:

Prof. dr. sc. Sofija Vrcelj

Rijeka, 10. studenog 2022.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF EDUCATION

Iris Maria Tkalec

COMPARATIVE ANALYSIS OF COUNSELING AND THE PERCEPTION OF
THE COUNSELOR/PEDAGOGUE PROFESSION IN REPUBLIC OF CROATIA
AND KINGDOM OF SPAIN
MASTER THESIS

Mentor:

Professor Sofija Vrcelj, PhD

Rijeka, 2022.

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOG RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisao/la rad pod naslovom: Komparativna analiza savjetodavnog rada i percepcije profesije savjetnika/pedagoga u Republici Hrvatskoj i Kraljevini Španjolskoj te da sam njegov autor/ica. Svi dijelovi rada, nalazi i ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežnim izvorima, literaturi i drugom) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedene u popisu literature.

Ime i prezime studenta/ice: Iris Maria Tkalec

Datum: 10. studenog 2022.

Vlastoručni potpis: Tkalec

Sažetak

Rad se bavi definiranjem pojma profesije te profesije pedagoga u Republici Hrvatskoj te orijentadora u Kraljevini Španjolskoj. Rad je ujedno i komparativna analiza načina obrazovanja, funkcije i uloge pedagoga i orijentadora te percepcije spomenutih zanimanja. Pedagog i orijentador uglavnom su slična zanimanja: oba profila se bave odgojno-obrazovnom znanosti, specifično savjetovanjem i profesionalnom orijentacijom kao glavnim poslovima. Razlika dva profila zanimanja očituje se u obrazovanju; u Kraljevini Španjolskoj ne postoji fakultet za školskog savjetnika, stoga orijentadori završavaju fakultete psihologije, psihopedagogije, ranog i predškolskog odgoja ili učiteljski fakultet nakon kojeg polažu Stručni ispit za orijentadora. Za razliku od španjolskog obrazovanja, u Hrvatskoj pedagozi završavaju fakultet pedagogije, obavljaju pripravništvo te polažu Stručni ispit. Nadalje, pedagozi se bave pedagoškim savjetovanjem, dok orijentadori obavljaju i psihološko savjetovanje. Profil stručnjaka koji obavlja savjetovanje u školi u obje zemlje ističe iste poteškoće u realizaciji vlastitog rada: nedovoljno vremena za savjetodavni rad zbog širine funkcija, nedostatak prilika za samousavršavanje te nedostatak praktičnih vještina nakon završetka formalnog obrazovanja.

Ključne riječi: profesija; komparacija; pedagog; školski savjetnik; percepcija

Summary

The paper deals with defining the concept of profession and the profession of pedagogue in the Republic of Croatia and “orientador” in the Kingdom of Spain. The paper is also a comparative analysis of education methods, the function and role of pedagogues and school counselors, and the perception of the aforementioned occupations. Pedagogue and orientador are mostly similar occupations: both profiles deal with educational science, specifically counseling and professional orientation as their main tasks. The difference between the two occupational profiles is manifested in education; in the Kingdom of Spain, there is no university for school counsellors, therefore school counselors graduate from the study psychology, psychopedagogy, early and preschool education or teacher training college, after which they take the specific exam for Public Service for school counselors. Unlike Spanish education, in Croatia pedagogues graduate from the university of pedagogy, do an internship and take the exam for Public Service. Furthermore, pedagogues deal with pedagogical counseling, while guidance counselors also provide psychological counseling. The profile of experts who provide school counseling in both countries highlight the same difficulties in realizing their own work: insufficient time for counseling due to the wide range of functions, lack of opportunities for self-improvement, and lack of practical skills after completing formal education.

Keywords: profession; comparison; pedagogue; school counselor; perception

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Profesija	4
3. Profesija pedagoga i orijentadora.....	9
4. Profesionalni identitet pedagoga i orijentadora	13
4.1. Pedagog u Republici Hrvatskoj.....	14
4.2. Orijetador u Kraljevini Španjolskoj	17
5. Komparativna analiza	23
5.1. Povijesni pregled razvoja profesije pedagoga i orijentadora	24
Republika Hrvatska	24
Kraljevina Španjolska.....	25
5.2. Obrazovanje pedagoga i orijentadora.....	28
Obrazovanje pedagoga u Republici Hrvatskoj.....	28
Obrazovanje orijentadora u Kraljevini Španjolskoj	30
5.3. Područja rada pedagoga i orijentadora	34
Savjetodavni rad.....	37
Profesionalna orijentacija i usmjeravanje	43
5.4. Percepcija pedagoga i orijentadora od strane pedagoga i orijentadora, učenika, nastavnika i generalne populacije	49
Republika Hrvatska	49
Kraljevina Španjolska.....	51
6. Usporedba profesionalnog identiteta pedagoga i orijentadora.....	55
7. Zaključak	59
Literatura.....	61

1. Uvod

Osoba koja obavlja savjetovanje u odgojno-obrazovnim ustanovama ima više imena u različitim državama. Naziv „pedagog“ koristi se samo na nacionalnim prostorima. U drugim zemljama se za osobu koja obavlja najbliži posao pedagoga koristi naziv „školski savjetnik“. Ovaj se rad bavi analizom savjetodavnog rada u Kraljevini Španjolskoj i Republici Hrvatskoj. Pokušat će odgovoriti na pitanje tko obavlja savjetodavni rad u spomenutim državama, a analizirat će se profesija pedagoga i orijentadora – savjetnika. Rad se također bavi pojmom „profesija“ te što znači profesija pedagoga i orijentadora. Komparativna analiza profesija u Republici Hrvatskoj i Kraljevini Španjolskoj omogućila je usporedbu profila pedagoga i orijentadora prema kriterijima percepcije profesionalca, obrazovanju, područjima rada i poslova, mogućnosti zaposlenja te funkcija koje obavlja profesionalac pedagog i orijentador.

Pojam „profesija“ u sebi sadrži znanje, obuku (obrazovanje), prepoznatljivost u društvu i kvalifikaciju. Profesionalci imaju monopol nad skupom znanja i vještina, a njihov se rad temelji na osjećaju poziva i ispoljavanju svoga znanja na altruističan način promičući opće dobro (Anić i Goldstein, 2005; Tapper i Millet, 2015). Razlike u definiranju pojma profesije govore kako je riječ o složenom konstrukt. Iako ne postoji jedna općeprihvaćena definicija profesije, definicije obuhvaćaju obrazovanje, usavršavanje, monopol i specifične vještine. Profesiju čine kognitivni, normativni i organizacijski elementi. Kognitivni element obuhvaća specijalizirano znanje i obrazovanje, dok normativni element čine etički standardi. Element organizacije profesije podrazumijeva zakonsku regulativu (Poldrugáč, Bouillet i Ricijaš, 2011).

Postavlja se pitanje je li pedagog ili orijentador profesionalac. Profesija se ogleda u temeljima teorije, stručne ekspertize, prepoznatljivosti profesije, organiziranosti profesije te profesionalnoj etici. Staničić (2017) govori kako je utemeljenje profesije pedagoga i orijentadora (razvoj profesije) bilo neujednačen, mladi pedagozi i orijentadori nemaju osigurano kvalitetno preuzimanje uloge pedagoga i orijentadora, a vrijednost profesije nije dovoljno prihvaćena i razvijena u društvu. Prema svemu navedenom, ne možemo biti zadovoljni trenutnim stanjem profesije pedagoga. S druge strane, Žužić i Markušić (2017) govore kako postoji širok raspon stručne literature na području pedagogije, ali ne postoji dovoljno razrađen instrumentarij. Također,

autorice govore kako profesija nije dovoljno prepoznata u društvu, dok je odrednica obrazovanja dobro organizirana. Profesionalna etika još je jedna odrednica profesije koja je dobro organizirana, kao i postojanje strukovnih udruga.

Obrazovanje profesionalca orijentadora obuhvaća završetak preddiplomskog studija iz područja psihologije, psihopedagogije, učiteljskog studija ili studija ranog odgoja i obrazovanja nakon čega je potrebno položiti Stručni ispit (Keystone; Masterstudies, 2022). S druge strane, u Republici Hrvatskoj od pedagoga se zahtijeva završavanje studija pedagogije, pripravnički staž te polaganje Stručnog ispita (Pravilnik o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu NN 88/2003).

Područja rada pedagoga i orijentadora vrlo su slična. Pedagog se bavi pripremanjem za ostvarenje plana i programa odgojno-obrazovne ustanove, neposrednim sudjelovanjem u odgojno-obrazovnom procesu, vrednovanje, i praćenjem odgojno-obrazovnog procesa, osposobljavanjem i stručnim osposobljavanjem te informacijskom i dokumentacijskom djelatnosti (Jurić, Mušanović, Stančić i Vrgoč, 2001) . Orijentador je savjetnik za promjene, komunikator, koordinator resursa, evaluator, stručnjak i učitelj (Boza, Salas i Toscano, 2007). Dva glavna područja kojima se bave i pedagozi i orijentadori su pedagoško savjetovanje i profesionalna orijentacija. Najveća razlika u profilima savjetnika u Republici Hrvatskoj i Kraljevini Španjolskoj očituje se u tome da orijentadori (u Kraljevini Španjolskoj) provode psihološka savjetovanja te su obučeni za dijagnosticiranje teškoća koje se mogu pojaviti u predškolskoj i školskoj dobi. Nasuprot tomu, pedagozi provode isključivo pedagoška savjetovanja te su sposobni provoditi radionice s učenicima i djecom s posebnim obrazovnim teškoćama, ali nisu ovlašteni dijagnosticirati ih. Prema svemu navedenom, možemo orijentadora opisati kao pedagoga s nekim elementima školskog psihologa.

Sljedeća istražena komponenta u ovom radu jest percepcija pedagoga i orijentadora. Istraživanja na području Republike Hrvatske i Kraljevine Španjolske zaključila su kako formalno obrazovanje nije dovoljno da bi osoba bila kompetentni stručnjak (Budić, 2017). Osim toga, u Republici Hrvatskoj pedagozi su nezadovoljni mogućnostima stručnog usavršavanja, suradnjom s roditeljima i učenicima (Brnas, 2021). Drugo istraživanje (Pavlović Breneselović, 2013) zaključilo je kako je percepcija profesije pedagoga generalne populacije vrlo nespecifična (50% ispitanika ne prepoznaje po čemu je posao pedagoga drugačiji od drugih profesija u odgojno-obrazovnom

sustavu). Riječki srednjoškolci, s druge strane, prepoznaju odrednice profesije pedagoga te su ih sposobni razlikovati u odnosu na druge profesije (Žužić i Markušić, 2017). Isto je istraživanje otkrilo kako srednjoškolci dovode u pitanje društveni status profesije obzirom da je pedagog smješten na pretposljednje mjesto u rangiranju statusa profesija.

U Kraljevini Španjolskoj orijentadori su nezadovoljni mogućnostima napredovanja te vremenom kojim raspolazu za savjetodavni rad (Vélaz de Medrano, Repetto, Blanco, Guillamón, Negro y Torrego, 2001). Orijentadori smatraju kako imaju dobru suradnju s ravnateljima te kako ih ravnatelji percipiraju profesionalcima, učenici i roditelji ih donekle cijene i surađuju, dok nastavnici surađuju i cijene orijentadore najmanje od ispitanih skupina (ravnatelji, učenici, roditelji, nastavnici). Savjetovane osobe rad orijentadora ocjenjuju pozitivnim ili jako pozitivnim. Nasuprot tomu, generalno zadovoljstvo orijentadora pri obavljanju svog posla ocijenjeno je slabijim (Mejías Abad i Supervía, 2018; Luque, 2005).

Iako je esencijalna funkcija dva profila zanimanja ista, razlike u profesijama orijentadora i pedagoga očituju se u mjestu zapošljavanja, funkcijama, poslovima te u načinu obrazovanja.

2. Profesija

Među ključnim pojmovima kojima se ovaj rad bavi jest „profesija“. Izvorno značenje pojma profesije dolazi iz engleskog pridjeva „*profes*“ koji znači izreći svoje zavjete, ispovijedati. Profesionalci su bili oni koji ispovijedaju svoju vještinu i zavjetuju se svoju profesiju obavljati prema najvišim standardima; kvalitetno obavljati posao bilo je važnije od ekonomske dobiti i učinkovitosti rada (Balthazard, 2015). Oxford English Dictionary (OED) definira profesiju kao zanimanje u kojem se primjenjuje znanje o nekom predmetu, polju ili znanosti; to je zvanje ili karijera, posebno ono koje uključuje produženu obuku i formalnu kvalifikaciju¹. Profesija i profesionalac podrazumijevaju djelatnost za koju je potrebno određeno obrazovanje, savjesno, temeljito i vješto bavljenje nekim poslom (Anić i Goldstein, 2005). Profesija jest monopol nad složenim skupom znanja i praktičnih vještina za čije je stjecanje potrebno visoko obrazovanje i koja su prepoznatljiva u društvu (Šporer, 1990). Drugi autori poput Cobbolda (2015) profesiju opisuju kulturom specijaliziranog skupa znanja koje je dobiveno dugotrajnim obrazovanjem, a Saks (2012) govori kako su profesionalci osobe koje posjeduju pozitivne karakteristike koje uključuju osebusno znanje i stručnost. Profesionalci imaju visok prestiž, naknadu i stupanj kontrole (Ingersoll i Perda, 2008). Krucijalna uloga profesije je riješiti probleme neprestanim rastom znanja (Walter Metzger, 1975. prema Buhai, 2012). Profesionalni identitet se shvaća kao dio socijalnog identiteta te vlastitog shvaćanja profesionalnih uloga i zadataka. Nadalje, profesija predstavlja karakteristike, ciljeve, vrijednosti, svrhe, motive i iskustva definiranja svoje profesionalne uloge (Slijepčević, 2021). Ukoliko profesiju gledamo s etičke strane, možemo zaključiti kako obuhvaća element služenja unutar generalizirane odgovornosti za javno dobro (Tapper i Millet, 2015). Etička definicija profesije podrazumijeva kao zanimanje čiji je temeljni element rad koji se temelji na ovladavanju složenog skupa znanja i vještina. U svojoj srži podrazumijeva osjećaj poziva u kojem se stečeno specijalizirano znanje ispoljava predano, moralno, kompetentno, altruistično i promičući opće dobro. Analizom literature Tapper i Millet (2015) zaključili su kako većina definicija profesije obuhvaća posjedovanje ideala služenja i odgovornosti prema javnom dobru, specijalizirano znanje,

---

¹ Profession, OXFORD ENGLISH DICTIONARY, <http://www.oed.com/view/Entry/152052> Pristupljeno: 17. rujna 2022.

djelovanje kao zajednica, samoregulaciju, intenzivnu obuku i formalnu kvalifikaciju, primijenjeno znanje te etički kodeks ili zajedničku etiku.

Profesiju je moguće analizirati pomoću modela: model osobina i strukturalno-funkcionalni model. Model osobina profesije opisuje profesiju kroz vještine koje su utemeljene na apstraktnom znanju uz izobrazbu i edukaciju (koja sa sobom podrazumijeva sveučilišta, diplome ili uvjerenja). Diplome su temeljene na provjerama sposobnosti, pridržavanjem kodeksa ponašanja te formalnom organizacijom (Runte, 1995). S druge strane, strukturalno-funkcionalni model povezuje prethodni model s različitim obilježjima (monopol, znanja, obrazovanje, certificiranje). Strukturalnofunkcionalistički model profesije bavi se strukturom profesije i na utjecaj takve strukture na druge društvene strukture. Drugim riječima, ovaj model analizira utjecaj neke profesije na društvo obzirom na obilježja profesije (Purković i Kovačević, 2017). Na primjer, vještine su utemeljene na apstraktnom znanju, što je temelj za provjere znanja kako bi pojedinac mogao dobiti diplomu (Kuntin, 2021). Konsenzus oko definiranja pojma profesije još uvijek nije dostignut. Međutim, moguće je izdvojiti zajedničke karakteristike skoro svake definicije (dugotrajno obrazovanje, vještine, usavršavanje, monopol). Profesija je, prema spomenutim autorima (Runte 1995; Kuntin, 2021), okarakterizirana dugim obrazovanjem, stjecanjem specifičnih vještina i znanja za određenu profesiju, kontinuiranim usavršavanjem, djelovanjem u skladu s etičkim kodeksom, autonomijom te visokom naknadom za rad.

Elementi koji čine profesiju su kognitivni, normativni i organizacijski. Kognitivni element podrazumijeva specijalizirana znanja i dugotrajno obrazovanje, normativni element uključuje etičke standarde, a organizacijski podrazumijeva postojanje profesionalnih ili nacionalnih tijela koji kontroliraju poštivanje normativnih i kognitivnih standarda (Poldrugač, Bouillet i Ricijaš, 2011).

Autor Buhai (2012) govori kako profesija obuhvaća specijalizirano obrazovanje, neovisnu prosudbu, stručna znanja, povjerenje, etiku (disciplinu i licenciranje), kontinuirano obrazovanje te dužnosti prema javnosti. Specijalizirano obrazovanje podrazumijeva postojanje fakulteta te institucionaliziranog obrazovanja (preddiplomski i diplomski studij, doktorat). Neovisna prosudba znači korištenje svoje prosudbe kako bi se postigli najbolji rezultati koji odgovaraju interesima klijenata. Drugim riječima, profesionalci ne dopuštaju da vanjski utjecaji naruše njihovu prosudbu;

objektivni su. Sljedeće obilježje profesije jesu stručna znanja. Stručna znanja su isprepletana obilježjem specijaliziranog obrazovanja. Svaka profesija zahtijeva mnogo obuke, to jest, laik koji nije obučan na određenom polju, nema znanja niti vještine potrebne za donošenje odluke. Na primjer, od porotnika u sudnici se ne očekuje da poznaje sve zakone i pravilnike te odluči je li osoba kojoj se sudi kriva, dok se od odvjetnika i suca očekuje potpuno poznavanje vlastite profesije. Dakle, stručnost profesionalca dolazi od razlika u informacijama koje su dostupne stručnjaku i klijentu. Nadalje, povjerenje uključuje uvjerenost klijenta da će profesionalac pomoći ili naći rješenje za njihov problem. Ovo je obilježje ključno za dobar odnos profesionalca i klijenta. Etika (etos) obuhvaća kodekse ponašanja i samoregulaciju, a Buhai (2012) izdvaja licenciranje i disciplinu. Odrednica licenciranja također podrazumijeva obrazovanje i stručna znanja, a specifična je u tome što je profesionalcima potrebna dozvola za rad, licenca ili diploma. Disciplina znači postojanje agencija, komora, odbora i sindikata (koje su sačinjene od profesionalaca pripadnika struke) koje ispituju pritužbe i profesionalne nedostatke. Svaka profesija također zahtijeva kontinuirano obrazovanje. Osim što moraju završiti fakultet, profesionalci se neprestano usavršavaju pomoću edukacija, radionica, tečajeva, čitanjem literature ili samostalno. Posljednje obilježje profesije jest dužnost prema javnosti. Ova odrednica uključuje odgovornost koja ne doseže samo do klijenata, već i do šire populacije. Na primjer, liječnici su dužni prijaviti zanemarivanje i zlostavljanje djece, čak i ako se ne radi o njihovim pacijentima (Buhai, 2012).

Moore i Hofman (1988) su zaključili kako je profesionalni identitet skovan od pet dimenzija: centralnost, privlačnost, konsonanca, vlastita prezentacija te solidarnost. Centralnost kao dimenzija profesionalnog identiteta odnosi se na status koji određena profesija ima na tržištu rada. Centralnost je uvjerenje o vrijednosti i značajnosti profesije, a može se kolektivno mijenjati u različitim okolnostima u društvu. Privlačnost predstavlja uvjerenje pojedinca o atraktivnosti i poželjnosti određene profesije. Shvaćanje profesije poželjnijom podrazumijeva veću konkurenciju pri zapošljavanju, što dovodi do kvalitetnijeg kadra. Konsonanca podrazumijeva izostanak konflikta između uloga u privatnom životu i zahtjeva profesije. Usklađenost moralnih i vrijednosnih uvjerenja pojedinca na poslovnom i privatnom spektru poboljšava status profesije. Vlastita prezentacija predstavlja sposobnost zastupanja interese profesije u društvu te namjeru da kroz svoju djelatnost potiče razvoj svoje djelatnosti. Solidarnost podrazumijeva poistovjećivanje s pripadnicima profesije te osjećaj pripadnosti i ponosa kod pojedinca.

S druge strane, nešto recentnija istraživanja govore o tri dimenzije profesionalnog identiteta. (1) Samoodređenje sebe kao profesionalca utječe na individualni doživljaj svojih stručnih kompetencija; (2) Integracija kompetencija i vrijednosti odnosi se na stjecanje značajnog znanja tijekom obrazovanja i cjeloživotnog razvoja te; (3) Percepcija uloga i statusa profesije od strane značajnih osoba koja se odnosi na međuljudsku interakciju tijekom obavljanja poslova te emocionalna percepcija te evaluacija od strane drugih subjekata (Slijepčević, 2021).

Razlike u poimanju profesije govore kako je riječ o složenom konstrukt. Istraživanja profesionalnog identiteta usmjerena su je u područje definiranja pojma identiteta i od čega je profesionalni identitet sačinjen. Međutim, bitno je razmišljati o indikatorima razvoja profesionalnog identiteta kako bi se konstrukt mogao bolje razumjeti. Hsieh (2016) dijeli indikatore na personalne, programske te faktore radnog okruženja i političkog konteksta.

- Personalni indikatori podrazumijevaju percepciju samoefikasnosti i stupanj samopoštovanja. Povezani su sa iskustvima tijekom obrazovanja, očekivanjima i uvjerenjima o radnom mjestu. Percepcija samoefikasnosti utječe na ponašanje, razinu motivacije te na osjećaje i stavove. Socio-kognitivna teorija govori kako pojedinci koji imaju visoko povjerenje u svoje sposobnosti postavljaju više ciljeve te su motiviraniji. Visoka percepcija samoefikasnosti prediktor je pozitivnog profesionalnog učinka, zadovoljstva poslom i smanjenjem stresa (Lent i Hackett, 1987 prema Slijepčević, 2021). S druge strane, visoka razina samopoštovanja je povezana s manjom vjerojatnošću sagorijevanja (Butler i Constantine, 2005). Visoko samopoštovanje omogućuje pojedincima percipiranje sebe sposobnom, vrijednom i značajnom osobom (Cai i sur, 2015). Međutim, osim osobne percepcije samopoštovanja kod pojedinca, za razvoj profesionalnog identiteta potrebno je imati kolektivno visoko samopoštovanje. Drugim riječima, važno je kako stručnjaci određene profesije procjenjuju svoj rad.
- Programski faktori i faktori radnog okruženja i političkog konteksta tiču se promjena u okruženju pojedinca, kao i promjena u društvenom kontekstu. Među faktorima možemo izdvojiti vrijednosti, vjerovanja i ideologije pojedinca, kao i formacije ustanova u kojima osoba obavlja rad, uz politička i kulturalna pitanja. Programski faktori povezani su s iskustvima u inicijalnom obrazovanju pojedinca koje ima ključnu ulogu u formiranju

značajnih veza i poslovnih odnosa na samom početku karijere profesionalca. U ovom smislu, od izuzetne je važnosti mladom, neiskusnom profesionalcu omogućiti profesionalnu socijalizaciju. Faktori radnog okruženja i političkog konteksta odnose se na zahtjeve i standarde propisane normama, primjere dobre prakse te osjećaj pripadnosti u radnom okruženju. Zadovoljstvo pojedinca radnim okruženjem potiče razvoj kompetencija i veću motivaciju za unapređenje vlastitog rada (Brnad, Stilin i Tomljenović, 2016). Politički i okolišni faktori određeni su specifičnostima organizacije (geografski položaj, ruralna ili urbana sredina, razina autonomije ustanove, međuljudski odnosi...). Pozitivan utjecaj okruženja može se promatrati kroz prilike za profesionalni rast, uključenost u donošenje odluka, autonomiju, utjecajnost pojedinca, percepcija samoefikasnosti te visok društveni status (Bogler i Somech, 2004).

3. Profesija pedagoga i orijentadora

Staničić (2015) govori kako su temeljna područja profesije (1) utemeljenje profesije, (2) profesionalni identitet, (3) razvoj profesionalnog identiteta, (4) profesija na tržištu rada te (5) unapređivanje profesije. Profesija pedagoga utemeljena je prema fazama razvoja (osmišljavanje i legalizacija, afirmacija i stabilizacija, deprofesionalizacija, reafirmacija). Razdoblja razvoja bila su neujednačena te se često postavljalo pitanje konsenzusa oko uloge pedagoga. Prema Staničiću (2017), prosperitet profesije pedagoga bio je u više navrata ugrožen i oslabljen. Područje profesionalnog identiteta čine orijentiranost struke (definiranje ciljeva, zadaća, funkcija, potrebnih kompetencija), instrumenti i dokumentacija, suradnici (motivacija, zajednički rad), etičnost te uvjeti (stručne i materijalne pretpostavke za ostvarenje uloge). Nadalje, na razvoj profesionalnog identiteta utječe obrazovanje prije preuzimanja radne uloge u praksi te zapošljavanjem i uključivanjem u rad ustanove. Pogled na profesiju na tržištu rada govori o postupcima biranja zaposlenika, kriterijima pri zapošljavanju, nagrađivanjima, poticajima za unapređenje rada i mogućnosti zapošljavanja. Pod unapređivanjem profesije misli se na doprinos pojedinca i na rezultate u praksi. Također, ova odrednica bavi se poslijediplomskim obrazovanjem, specijalizacijom, objavljivanjem istraživanja i slično. Staničić (2017) ističe kako prema nijednom od navedenih kriterija ne možemo biti zadovoljni trenutnim statusom profesije pedagoga. Razvoj profesije bio je nestabilan, a nedosljedna sistematizacija narušila je status pedagoga u društvu. Pedagogima početnicima nije osigurano kvalitetno preuzimanje uloge u praksi, a pri zapošljavanju pedagoga ne postoje jasni kriteriji što dovodi do zapošljavanja prosječnog kadra (umjesto najboljih pojedinaca). Naposljetku, vrijednost profesije nedovoljno je općeprihvaćena u društvu i razvijena, što je problem ukupnog odgojno-obrazovnog sustava.

Razvijenost profesije temelji se na teoriji i tehnologiji, stručnoj ekspertizi, prepoznatljivosti profesije, organiziranosti profesije i profesionalnoj etici (Žužić i Markušić, 2017). Obzirom na razvijenost prethodno spomenutih dimenzija, zanimanja se svrstavaju u profesije, poluprofesije i neprofesije (Poldrugáč, Bouillet i Ricijaš, 2011). Profesija pedagoga temelji se na razvijenom sustavu znanosti iz područja pedagogije i srodnih znanosti, ima širok raspon stručne i znanstvene literature. S druge strane, profesija pedagoga još uvijek ima nedostatan razrađen instrumentarij koji bi pedagoga činio vjerodostojnim profesionalcem za pedagošku djelatnost (Žužić i Markušić,

2017). Pravo na stručnu ekspertizu ili monopol u odgojno – obrazovnoj djelatnosti se temelji na zakonodavstvu. Dokumenti poput pravilnika trebali bi imati konkretne norme kako bi bilo osigurano zapošljavanje kvalificiranih stručnjaka. Nedovoljna prepoznatljivost profesije pedagoga prati nedavno pojavljivanje profesije školskog pedagoga. Organiziranost profesije prepoznaje se na temelju organiziranosti institucija za obrazovanje za određenu profesiju, na temelju tipova organizacija u kojima se pripadnici profesije mogu zaposliti, te na temelju djelotvornosti udruga pripadnosti profesije. Obrazovanje za pedagoga organizirano je preddiplomskim i diplomskim studijem, uz mogućnost studiranja na poslijediplomskoj razini. S druge strane, pedagozi se često zapošljavaju u školama, što postavlja pitanje koliko važnost društvo pridaje odgojno – obrazovnim ustanovama. Strukovne udruge pedagoga relativno su moćne. One su organizirane u svrhu podizanja kompetencija, usklađivanja djelovanja u javnosti te povezivanja pripadnika profesije. Naposljetku, profesionalna etika pedagoga uključuje primjenu stečenog znanja za opće dobro, profesionalno ponašanje u odnosima te primjenu znanstvenih postignuća bez obzira na moguće pritiske. Odrednica profesije profesionalne etike očituje se u postojanju Etičkog kodeksa pedagoga (Ledić, Staničić i Turk, 2013).

Status profesije pedagoga može se povećati kontinuiranim radom na legalizaciji, zakonodavnoj regulaciji te radom na razvijanju teorija. Nadalje, bitno je osigurati kvalitetnije instrumente, stručne i materijalne pretpostavke te dokumente za rad. Krucijalno je da pedagozi etično postupaju u cilju dobrobiti učenika, imaju razvijenu koncepciju cilja i područja rada. Obrazovanje treba biti usklađeno sa zahtjevima prakse, a moraju se učestalo i kontinuirano usavršavati. Potrebno je sistematizirati područja rada pedagoga, poticati znanstvena istraživanja, revidirati studijske programe kako bi se uskladili s potrebnim kompetencijama te osposobljavati pedagoge za promjene u školskoj praksi prije nego se reforme donesu. Staničić (2017) također savjetuje kako se sustav podrške mora poboljšati u vidu udruga i sindikata.

Pedagog se svakako može nazvati stručnjakom, no, upitno je možemo li zanimanje pedagoga smatrati profesijom. Teorijska podloga znanosti o obrazovanju vrlo je bogata te ne možemo reći kako nedostaje literature. Međutim, radi globalizacije, tehnoloških promjena te promjena u svijetu (na primjer: pandemija COVID-19), za sve struke i profesije od krucijalne je važnosti neprestano proširivati teorijska saznanja. Pedagozi imaju vrlo malo certificiranih instrumenata za rad, što znači kako je svaki pedagog zadužen za osmišljavanje vlastitih

instrumenata. Osmišljavanje vlastitih instrumenata može se gledati na dva načina. Svaki pedagog bi trebao znati što je u njegovom okruženju najvažnije promatrati ili ispitivati te koje su potrebe svih aktera ustanove i na temelju toga razviti najprikladniji instrument. S druge strane, ne možemo biti sigurni kako svaki pedagog osmišljava kvalitetne instrumente, što može narušiti kvalitetu cjelokupnog rada pedagoga u nekoj školi, pa tako i status profesije. Monopol ili stručna ekspertiza još je jedan aspekt profesije koji je nezadovoljavajući. Naime, zbog multidisciplinarnosti i interdisciplinarnosti pedagozi još uvijek područje odgoja i obrazovanja ne mogu nazvati isključivo svojim. Odgoj i obrazovanje su pojmovi kojima se također bave druge znanosti, a ponajviše psihologija i sociologija (Ledić, Staničić i Turk, 2013). Prepoznatljivost profesije također nije zadovoljavajuća budući da generalna populacija često miješa posao pedagoga s odgajateljem, nastavnikom ili ravnateljem (Ledić, Staničić i Turk, 2013). Nadalje, profesija jest organizirana u pogledu udruga i sindikata, no, postoji prostor za poboljšanje. Pridržavanje etičkog kodeksa te općih moralnih i etičkih normi ili načela zadatak je svakog pedagoga individualno.

Ukoliko kombiniramo odrednice profesije prema Staničiću (2015) i prema Žužić i Markušić (2017), možemo vidjeti kako je utemeljenje profesije orijentadora teklo s nešto manje oscilacija nego u Republici Hrvatskoj te je razvoj profesije krenuo ranije (Zaragozá, 1978; Benavent i Fossati, 2004). O razvoju profesije orijentadora bit će riječ naknadno. Dulja institucionalizacija profesije orijentadora dovela je do mnoštva stručne i znanstvene literature te se može reći kako je ova odrednica profesije zadovoljavajuća. Nadalje, profesionalni identitet orijentadora upitan je obzirom na širinu i nedovoljnu definiranost funkcija koje orijentador obavlja (Aramburuzabala Higuera i Cerrillo Martin, 2016). Također, primarnu funkciju orijentadora (savjetovanje) dijele i drugi obrazovni stručnjaci, što dovodi u pitanje odrednicu monopola (stručne ekspertize) profesije. Kao i pedagozi u Hrvatskoj, orijentadori se bave pitanjima odgoja, učenja, obrazovanja, potporom, poučavanjem, što su pojmovi kojima se bave i znanosti poput sociologije i psihologije. Prepoznatljivost profesije orijentadora je zadovoljavajuća, obzirom da učenici, ravnatelji, roditelji i nastavnici prepoznaju specifičnosti posla kojim se orijentador bavi. Međutim, upitno je cijene li i poštuju te percipiraju li rad orijentadora kvalitetnim. Studija Luque (2005) govori kako učenici, roditelji i ravnatelji poštuju i surađuju orijentadore, dok nastavnici nerado surađuju. Druge studije (Domingo i Hernández, 2008; Anaya, Suárez i Pérez González, 2009) opovrgavaju lošu suradnju nastavnika i orijentadora. Dobru organiziranost profesije jamči Udruga „*Asociación Española de*

Orientación y Psicopedagogía“ (AEOP) koja postoji od 1979. AEOP djeluje na nacionalnoj razini, objavljuje jedan od značajnijih časopisa („*Revista Española de orientación y psicopedagogía*“), promiče razvoj znanstvenih spoznaja među stručnjacima. Nadalje, AEOP je član međunarodne udruge za usmjeravanje „*International Association for Educational and Vocational Guidance*“ od 1999 (AEOP, 2022). Etička načela kojih se orijentadori trebaju držati uključuju iskrenost, socijalnu pravdu, povjerljivost, transparentnost, poštivanje intelektualnog vlasništva i druge (Fernández, i Murias, 2014).

Temeljem istraživanja na temu odrednica profesije, možemo reći kako profesionalnost orijentadora ima prostora za povoljšanje. Neke od odrednica profesije su odlično organizirane i prepoznatljive (razvijenost tehnologije, utemeljenje profesije, organiziranost profesije, profesionalna etka), dok su profesionalni identitet i monopol upitni.

4. Profesionalni identitet pedagoga i orijentadora

Obzirom na različito pojmovno određenje u različitim državama, u ovom će se radu „savjetnik“ koristiti sinonimom za pedagoga i orijentadora. Škola, kao odgojno-obrazovna ustanova zadužena je za pružanje mogućnosti učenja, društvenih prilika, pružanje socijalne i zdravstvene zaštite, smanjenje rizika te kao resurs za istraživanje i razvoj karijere. Spomenute zadatke škole pomaže dostići niz stručnjaka, posebice savjetnici (pedagozi/orijentadori). Međutim, u svim profesijama promjene uzrokuju zastarjelost znanja. Jedna od profesija koja kombinira znanja iz različitih disciplina, zahtijeva ažuriranje znanja i strateško korištenje istog jest profesija savjetnika - pedagoga i orijentadora. Potreba za samousavršavanjem pedagoga i orijentadora je očita i neizbježna potreba (Martín, 2019).

Prema Levy i Lemberger-Truelove (2021), savjetnici imaju dvostruku, ali nedjeljivu ulogu. Savjetnici podržavaju misiju škole, doprinose društvenom i osobnom razvoju svih sudionika odgojno-obrazovne ustanove. Oni su istovremeno savjetnici i edukatori (odgajatelji). U ovom se radu pojam edukatora koristi u smislu osobe koja je zadužena za promicanje i davanje znanja, osoba koja uči druge. Osim prijenosa znanja, edukator je zadužen i za odgojnu komponentu u obrazovanju koja ponajprije uključuje društveni i emocionalni razvoj te rast i razvoj karijere.

Shvaćanje identiteta pedagoga ili orijentadora jednodimenzionalnim, na primjer kao savjetnika ili kao edukatora, dovelo je do kontroverze vezane uz funkciju profesije. Iz tog razloga, autori predlažu da se uz pojam "savjetnika" doda riječ "školski" obzirom da smještenost profesionalca savjetnika potiče da sva ponašanja budu u skladu s obrazovnom misijom, podrškom potrebama učenika te preventivskim i razvojnim djelovanjem. Levy i Lemberger-Truelove (2021) govore kako su zadaci školskih savjetnika kombinacija zadataka savjetnika i edukatora. Drugim riječima, funkcija školskog savjetnika je u centru preklapanja svih funkcija savjetnika i edukatora. Savjetnici kao edukatori vrše ili potiču konzultacije, suradnju, daju pohvale i savjete, instrukcije, vođenje i upute. U identitetu savjetnika, profesionalci kombiniraju prevenciju, razvoj, socijalnu pravdu i dobrobit. Odvajanje identiteta školskih savjetnika na edukatora i savjetnika dovodi profesionalca do sukoba uloga. Ukoliko školski savjetnik djeluje iz koherentnog i intuitivno kohezivnog identiteta (nedualni identitet edukatora-savjetnika), spreman je obavljati sve odgovornosti vezane uz podršku učenicima i članovima školske zajednice. Drugim riječima,

nedijeljenjem uloge edukatora i savjetnika rezultira profesionalnim ponašanjima koja može izvoditi jedino školski savjetnik i na taj način se ponašanja mogu prepoznati i cijeliti kao takva.

4.1. Pedagog u Republici Hrvatskoj

Profesionalni identitet pedagoga u Republici Hrvatskoj definira se temeljem zadovoljstva poslom kojeg obavlja pedagog (u školskom okruženju uz motivirane i poticajne suradnike). Pedagog ima zadatak doprinijeti kvaliteti obrazovanja i življenja, promjenama koje se događaju u odgojno-obrazovnom okruženju te promjenama vezanim za status pedagoga. Također kvalitetan pedagog ima motivaciju za posao te kvalitetno obavlja radne zadatke. Za razvoj profesionalnog identiteta važno je na koji način pedagog percipira okruženje u kojem djeluje, a važni su i kreatori politike, s posebnim naglaskom na ministarstvo koje je zaduženo za kreiranje odgojno-obrazovne politike. Kako bi pedagozi kreirali kvalitetan profesionalni identitet, nužno je stručno usavršavanje, unapređenje kulture škole te nastojanje izgradnje kvalitetne škole (Vuković, 2021).

Školski pedagog ima ulogu učitelja, organizatora, istraživača, evaluatora, savjetnika, koordinatora i stručnjaka za unapređenje odgojno-obrazovnog procesa. Sudjeluje u svim odgojno-obrazovnim područjima te je najšire profiliran stručnjak za odgojno-obrazovni rad (Jurić, Mušanović, Stančić i Vrgoč, 2001).

Osnovne funkcije razvojne djelatnosti pedagoga prema dokumentu Razvojno-pedagoška djelatnost u: Konceptija promjena odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj (2001), su operativna, studijsko-analitička, instruktivna, terapijska, informativna, supervizijska, normativna, istraživačka te savjetodavna. U ovom će se radu govoriti o savjetodavnoj funkciji pedagoga. Operativna funkcija obuhvaća uključenost stručnog suradnika pedagoga vođenjem, organizacijom i izvođenjem odgojno-obrazovnih procesa (u radu s učenicima, nastavnicima, roditeljima, ravnateljem, nastavničkom i razrednom vijeću i slično), dok neposredni rad podrazumijeva planiranje, koordinaciju, praćenje i evaluaciju rada za razvijanje pedagoške djelatnosti. Studijsko-analitička funkcija obuhvaća praćenje odgojno-obrazovnih procesa, komunikacijskih procesa te međuljudskih odnosa kako bi se vrednovala kvaliteta rada. Informativno-dokumentacijska funkcija se ogleda u zadovoljavanju potreba za informacijama, evidentiranju, prikupljanju i raspodijeli prikupljenih informacija koje su potrebne za rad, razvoj i promicanje kvalitete. Instruktivna funkcija usmjerena je na proučavanje učenika, nastavnika, roditelja, ravnatelja i stručnih suradnika,

dok supervizijska i savjetodavna funkcija uključuje analiziranjem problema te intervencijama na rješavanju učenih problema. Istraživačka funkcija pridonosi kvaliteti rada nastavnika te uspjehu učenika spoznavanjem promjena u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Normativna funkcija odnosi se na standardizaciju tehnologije i provedbe odgojno-obrazovnog rada u cilju kvalitetnog realiziranja postavljenih zadaća i ciljeva (Fajdetić i Šnidarić, 2014).

Poželjno je da pedagog savjetnik u odgojno-obrazovnoj ustanovi ima razvijene intelektualne sposobnosti, socijalnu i emocionalnu inteligenciju, dobre komunikacijske vještine, znanje opće kulture, snalažljivost, samosvjesnost, iskrenost, smisao za humor, jaku samokontrolu, stabilnost, i slično (Janković, 1997). Autorica Brkić (2017) u svom radu spominje da je potrebna nepristranost, objektivnost, pouzdanost, dobro psihičko zdravlje, osjetljivost na kulturalne, etničke i rasne čimbenike, interpersonalna privlačnost te posjedovanje humanističkih vrijednosti. Brkić (2017). Staničić (2005) i Vrclj (2020) ističu potrebu pedagoga za osobnim napredovanjem u radu kroz stalne dodatne edukacije kao jednom od važnih karakteristika kompetentnog savjetnika, budući da je nužno pratiti društvene i druge promjene kako bi uspješno odrađivali svoj posao i nosili se sa nepredvidivošću suvremenog svijeta. Pedagog kao savjetnik treba osvijestiti vlastite potrebe ne smije projicirati svoje nesigurnosti kako ne bi negativno utjecale na područja rada. Najčešća ograničenja koja se javljaju su slijepa pjega i projekcija. Slijepa pjega se manifestira kao sklonost da ljudi ne vide neke vrlo važne pojave, ponašanja i osobine subjekata savjetovanja. Projekcija je primjećivanje problema, pojedinih osobina ili ponašanja kod ljudi i kad ih nema (Janković, 1997).

Pri promatranju kompetencija pedagoga kroz savjetodavnu funkciju Zuković (2017) govori kako su osobna svojstva pedagoga vrlo važna. Poblize, bitno je da pojedinac koji obavlja savjetodavnu funkciju ima:

- zdrav odnos prema poslu - prevencija profesionalnog sagorijevanja, odvajanje privatnog od poslovnog
- izgrađen identitet i samopoštovanje - samosvijest, osjećaj sposobnosti, želja za razvojem
- sposobnost donošenja odluka
- kulturnu osjetljivost - multikulturalna i interkulturalna kompetencija

- samokritičnost - promatranje i analiziranje vlastitih postupaka
- spremnost na promjenu - postavljanje ciljeva, hrabrost i odvažnost
- osjećaj za dobrobit drugih
- smisao za humor - radi oslobađanja tenzija i promatranja određene situacije iz različitih perspektiva
- interpersonalnu osjetljivost - empatija, profesionalni odnos radi postavljanja ravnopravnih i suradničkih veza

Kompetencije za savjetodavni rad teško se dobivaju proučavanjem literature. Kako bi osoba postala stručnjak, potreban je praktičan rad i iskustvo.

4.2. *Orijentador u Kraljevini Španjolskoj*

U nastavku slijedi prikaz profesije koja pruža savjetovanje te se daje opis savjetnika u Kraljevini Španjolskoj. Kraljevina Španjolska ima dugu tradiciju savjetovanja, međutim, ne obavlja ju profil stručnjaka koji je poznat Republici Hrvatskoj. Implementacija savjetodavnih odjela u školama bila je jedan od čimbenika za koje se očekivalo da će pomoći u rješavanju problema koji se javljaju u obrazovanju. Iako je savjetodavna služba smatrana neophodnom ali rijetko traženom službom podrške, vremenom je zaslužila svoje mjesto kao ključni čimbenik u procesu poboljšanja kvalitete obrazovanja (García López, Aramburuzabala Higuera i Cerrillo Martin, 2016).

Savjetodavnu ulogu u Kraljevini Španjolskoj dijele odgajatelji, učitelji, orijentadori, psiholozi, socijalni radnici, defektolozi i ravnatelji. Za potrebe ovog rada, orijentador i savjetnik koristit će se kao sinonimi. Školski savjetnik je osoba uključena u nastavni tim svih srednjoškolskih zavoda i centara za strukovno osposobljavanje, a uključena je i u neke osnovne škole. Njegov je rad multidisciplinaran jer kombinira savjete učenicima o mogućnostima rada/mogućnostima studiranja, drugim riječima, profesionalno usmjeravanje s preventivnim djelovanjem protiv školskog neuspjeha ili otkrivanja posebnih obrazovnih potreba (Universidad Internacional de La Rioja, 2019). Savjetodavna funkcija je izgrađena na dvosmjernoj interakciji i komunikaciji s akterima odgojno-obrazovnog procesa koja nastoji olakšati njihov rad u prilikama suočavanja s problemima koji se javljaju u praksi, a odnose se na zajedničku analizu problema više nego na izoliranu intervenciju stručnjaka (savjetnika) (Domingo, 2010). Savjetovanje je proces izgradnje koji podrazumijeva više “raditi” nego “intervenirati” (Hernández Rivero i Mederos Santana, 2018).

Modeli i strategije rada orijentadora uključuju interventni model, model facilitacije te model suradnje. Interventni model podrazumijeva savjetnika kao stručnjaka sa znanjem o području djelovanja, kao osobu koja određuje problem i rješenje prema svojoj koncepciji situacije. Na ovaj način uloga savjetnika je direktivna te iziskuje intervenciju kao odgovor na tumačenje, kontroliranje i prosuđivanje problema. Model facilitacije proces savjetovanja shvaća kao čin podrške ili pomoći koji nastoji promicati razvoj vještina kod savjetovanih. Drugim riječima, savjetnik pomaže nastavnom osoblju da kroz zajedničko promišljanje razjasni aspekte situacije koje treba analizirati. U ovom modelu, savjetnik je pobornik inovacija, a prioritetni zadaci su mu pomoć na projektima, a ne izravna intervencija na problem. Model suradnje uključuje dijeljenje

iskustava i znanja, zajedničko ravnopravno donošenje odluka. Definiciju problema i rješenje dijele savjetnik i savjetovani. U ovom je modelu ključno promicati profesionalni i organizacijski razvoj. Uloga savjetnika je poticanje na transformaciju obrazovne prakse (Hernández Rivero i Mederos Santana, 2018).

„*Orientador*“ ima funkciju orijentacije što se uvelike može povezati sa dijelom savjetodavnog rada pedagoga – usmjeravanjem. Međutim, prijevod pojma „*orientador*“ označava savjetnika te se poistovjećuje sa pojmom „*school counselor*“. „*Orientador*“ je stručnjak koji orijentira osobu u različitim radnim situacijama i izvodi radnje psihopedagoške intervencije. Funkcija savjetnika može se sažeti u tri zadatka: sociološka orijentacija (integracija učenika u društvo), psihološko savjetovanje (otkrivanje bihevioralnih, obiteljskih ili psihičkih problema) te pedagoška orijentacija (akademske sposobnosti te vanjski čimbenici vezani uz obrazovanje) (Universidad Internacional De La Rioja, 2019). Glavni zadaci kojima se orijentadori bave mogu se podijeliti na dvije komponente: proces učenja i poučavanja (savjetovanje) te rad s učenicima s posebnim obrazovnim potrebama. Međutim, dva zadatka imaju isti cilj: postizanje uključenosti i uklanjanje prepreka koje ometaju učenje. „*Orientador*“ pomaže učiteljima u osmišljavanju i razvoju kurikuluma; analizira i procjenjuje potrebe s nastavnim osobljem; planira rad škole na organizacijskoj i obrazovnoj razini; provodi i prati obrazovne inovacijske projekte. (Boza, Salas i Toscano, 2007).

Stručnjak koji se bavi savjetovanjem je voditelj obrazovanja, medijator koji surađuje s učiteljima te podupire sveobuhvatan razvoj učenika, povezan je s voditeljskim timom ustanove te promiče inovacije u svakodnevnoj praksi (bez pedagogizacije psihologije). Savjetnik je vodič koji daje smjernice i savjete, pratnju i potpora. Savjetnik nadalje intervenira u osobnim, obiteljskim i društvenim problemima te jača slabosti i potencijale učenika (Borja, 2019). Obuka o pedagoškim, psihološkim, strateškim i medijativnim aspektima omogućuje orijentadorima obavljanje svoje uloge u suradnji s drugim članovima školske zajednice. Iz tog razloga, orijentador je relevantna figura za stvaranje prijedloga za inovacije i poboljšanja (García López, Aramburuzabala Higuera i Cerrillo Martin. 2016).

Savjetnik ima funkciju instruktora, promotora obuke, poticatelja razvoja i osposobljavanja. Profil ovakvog stručnjaka zahtijeva specifičnu obuku koja omogućava razvoj skupa kompetencija.

obzirom na dinamičnu i složenu prirodu društvene stvarnosti, definiranje modela i obrazaca djelovanja stručnjaka na području savjetovanja predstavlja izazov.

Istraživanje Hernández Rivero i Mederos Santana iz 2018. provedeno je na temelju poluotvorenih intervjua s tri savjetnika s 20 godina iskustva. Savjetodavne aktivnosti i zadaće savjetnika obuhvaćaju pomoćni i savjetodavni rad koji nije ograničen na djelovanje s učiteljima, već se njihova intervencija obavlja sa svim akterima obrazovne zajednice u cilju unaprjeđenja ustanove. Drugim riječima, savjetnik je osoba koja detektira probleme učenika, savjetuje učitelje, intervenira u obitelji. Funkcije koje su sudionici istraživanja istaknuli obuhvaćaju sintetiziranje, transformaciju i diseminaciju informacija za nastavno osoblje. Nadalje, savjetnici su prenositelji novih ideja, implementatori kurikularnih materijala i nalaza istraživanja te poticatelji integracije novih praksi s ciljem davanja veće autonomije učiteljima. Učitelji na taj način imaju mogućnost prepoznati i riješiti vlastite probleme, planirati i provoditi projekte i inovacije. Neke od najčešćih aktivnosti savjetnika usmjerene su na otkrivanje učenika s posebnim obrazovnim potrebama te dijagnostiku i intervenciju (Hernández Rivero i Mederos Santana, 2018). Kod nedostataka profesije savjetnika autori izdvajaju nisku istaknutost funkcije savjetovanja i osposobljavanja te nedovoljnu prisutnost profesionalnog usmjeravanja (Amor i Serrano Rodríguez, 2020).

Profesiju savjetnika povezujemo sa obrazovnim agentom koji se brine za unapređenje ustanova s kojima surađuje (u stalnom je kontaktu s nastavnicima) kako bi se osigurao najbolji razvoj učenika na sveobuhvatan način. Savjetnik mora imati kvalitetan i blizak odnos s upravljačkim timom ustanove i promicati inovacije u svakodnevnu praksu (García-Barrera, Martínez-Garrido i Krichesky, 2010). Savjetnici svakodnevno: usmjeravaju rad učitelja s ciljem usavršavanja učenika, motiviraju profesionalce obrazovne ustanove, osiguravaju nastavnicima i upravljačkom timu strategije za rješavanje problema unutar i izvan učionice, naglašavaju vrijednosti poštovanja, solidarnosti i jednakosti, promiču suživot između članova zajednice, vode menadžerski posao, podržavaju učenika u njegovom obrazovnom, profesionalnom i emocionalnom razvoju. U radu s učenicima, savjetnik surađuje s učiteljima na način da ih prati i podržava (u dimenzijama nastavnog plana i programa). Ukoliko se radi o savjetniku u srednjoj školi, zadatak savjetnika je prepoznati i raditi s učenicima s kognitivnim, socijalnim ili emocionalnim poteškoćama kako bi utjecali na proces učenja učenika. Savjetnik mora doprinijeti izgradnji pedagoškog pristupa koji će poticati školsku kulturu koja podrazumijeva nastavak ili cjeloživotno

obrazovanje učenika, promicati planiranje karijere i životnog razvoja učenika te kombinirati sentimentalni, kognitivni i bihevioralni pristup (García-Barrera, Martínez-Garrido i Krichesky, 2010).

Prema Universidad Internacional De La Rioja, 2019, zadaci školskog savjetnika također su raznoliki. Orijeator ima prevencijsku ulogu (neuspjeh, poteškoće), ulogu vođe i agenta za promjene, administrativnu, savjetodavnu te orijentacijsku ulogu. U području prevencijske uloge, školski savjetnik/orijetator ima dužnost spriječiti neuspjeh i napuštanje škole. U tom smislu treba otkriti uzroke lošeg uspjeha učenika, značajnog pada ocjena ili znakova napuštanja škole te savjetuje učenike kako bi zajednički popravili situaciju. Također, savjetnik sudjeluje u otkrivanju poteškoća u učenju te na taj način preventivno djeluje na probleme vezane uz učenje. Nadalje, savjetnik identificira posebne obrazovne potrebe na način da će dijagnosticirati problem te ponuditi savjet učiteljima, obiteljima te osobama uključenima za prevenciju ili prilagodbu učenika koji bi istom omogućio nastavak školovanja. Poslovi koji orijetatora čine agentom za promjene i vođom obuhvaćaju unaprjeđenje nastavnih planova i programa.

Kurikularne se prilagodbe vrše u cilju optimizacije resursa (posebno za učenike s posebnim obrazovnim potrebama) te uključivanje svih učenika. Zadatak orijetatora je također unaprijediti instituciju time što djeluje kao medijator u odnosima između učenika, učitelja te ostatka obrazovne zajednice. Dužnost poslovne orijetacije i savjetovanja obuhvaća informiranje učenika o mogućnostima studiranja, usavršavanja, zapošljavanja prilagođavajući te mogućnosti individualnim sklonostima, profilima i interesima učenika. Savjetnik također nudi psihopedagoške savjete te u neprestanoj je potrazi za vlastito usavršavanje. Osim navedenog, savjetnik obavlja i administrativne poslove. Orijeator ima ključnu ulogu u pripremi dokumenta “Plan prilagodbe raznolikostima” (“*Plan de adaptación a la diversidad*”) institucije te osigurava njegovu usklađenost u cilju jednakog postupanja sa različitim učenicima (Universidad Internacional De La Rioja, 2019).

Rezultati provedenog istraživanja nad 79 profesionalaca (učitelji terapijske pedagogije, učitelji sluha i jezika, zamjenici ravnatelja te savjetnici) iz sedamdeset i jedne škole u Madridu i Valladolidu (Sandoval Mena, Simón Rueda i Echeita Sarrionandia, 2018) pokazuju kako se ispitanici slažu kako savjetovanje i potpora treba svim učenicima, a ne samo onima s posebnim

obrazovnim potrebama. Uloga savjetnika trebala bi obuhvaćati osnaživanje osobnih vještina učenika i to ponajprije samoregulaciju i interakciju. Nadalje, istaknuta je važnost podrške za emocionalno blagostanje i društveni angažman učenika. Sudionici se slažu kako specifični individualni ciljevi za određenog učenika nisu ostvarivi zalaganjem samo jedne osobe (savjetnika/asistenta), već da je potrebna metodološka organizacija na razini cijele škole. (Sandoval Mena, Simón Rueda i Echeita Sarrionandia, 2018).

García-Barrera, Martínez-Garrido i Krichesky (2010) smatraju kako su savjetnici odlično profilirani stručnjaci za vođenje odgojno – obrazovne ustanove zbog svog obrazovanja i kompetencija. Autori vide savjetnika kao prirodnog vođu zbog opsežnije i šire obuke od ostalih prosvjetnih djelatnika. Obuka savjetnika, osim pedagoške naobrazbe, obuhvaća obrazovanje na području menadžmenta, pisanja i vođenja projekata te uvođenja inovacija u školu. Savjetnik je i inovativni lider zbog svojih sposobnosti za osmišljavanje novih strategija za suradnju s akterima te unaprjeđenje ustanove prema njezinim potrebama. Termin „pedagogija“ je neophodan, ali nedovoljan za edukaciju savjetnika (Baltrinic i Wachter Morris, 2020). Također, velika je važnost savjetnika u emocionalnim kompetencijama, dimenziji odnosa, razumijevanja grešaka i neodlučnosti, donošenja odluka, refleksije i samospoznaje kod učenika (Martínez Clares, Perez Cusó i Martínez Juarez, 2014).

Obrazovanje savjetnika izgrađuje temelj za profesionalizaciju struke savjetnika za studente na diplomskoj razini studija. Zbog izuzetne važnosti obrazovanja za savjetnika, razrađen je Leadership Supervision Model (LSM). LSM potiče razvoj menadžerskih vještina osoba koje se obrazuju za savjetnika primjenom iskustvenog učenja, terenske nastave, pripravničkog staža ili prakse. LSM uključuje mentora studentu te se takav oblik suradnje može povezati sa supervizijom. Osim LSM-a, kroz obrazovanje savjetnika potrebno je baviti se temama poput kliničkog nadzora, vođenjem i kvantitativnim istraživanjima. Potrebno je povećati kvalitetu pedagoškog vrednovanja u području savjetovanja te omogućiti studentima tečaj multikulturalnog obrazovanja. (Baltrinic i Wachter Morris, 2020). Nadalje, istraživanje Mejías Abad i Supervía (2018) govori kako ispitanici najviše cijene kod savjetnika zainteresiranost za ono što klijent govori, pomoć u donošenju odluka, stavljanje savjetnika u poziciju savjetovanog, postavljanje pitanja koja pomažu u samospoznaji, neprekidanje, ne mijenjanje teme razgovora, korištenje prikladnog vokabulara, gledanje u oči dok klijent govori, prepoznavanje pozitivnih i negativnih karakteristika te prepoznavanje grešaka

klijenta. Istraživanje Amor i Serrano Rodríguez iz 2020. bavilo se profesionalnim vještinama školskih savjetnika iz perspektive srednjoškolskih učenika. Učenici pozitivno ocjenjuju rad savjetnika, a odnose percipiraju zadovoljavajućim. Istraživači su uočili razlike u percepciji rada savjetnika na temelju spola. Zaključuje se kako je lik savjetnika ključan čimbenik za akademski uspjeh učenika, ali još uvijek postoji prostor za definiranje funkcije savjetnika (Amor i Serrano Rodríguez, 2020).

Temeljem prikazanog, možemo reći kako savjetnici – orijentadori imaju mnoštvo funkcija i povezuju rad stručnjaka (nastavnika, ravnatelja), subjekata odgojno-obrazovne prakse (učenici) te roditelja.

5. Komparativna analiza

U sljedećem poglavlju dat će se pregled profesije pedagoga u Republici Hrvatskoj te orijentadora u Kraljevini Španjolskoj. Obzirom da je naziv „pedagog“ uobičajen samo na nacionalnom prostoru, odlučilo se istražiti koji profil stručnjaka obavlja funkcije pedagoga u Kraljevini Španjolskoj. Osim opisa posla, odlučeno je promotriti način obrazovanja takvog stručnjaka, kao i poslovi kojima se stručnjak bavi. Obzirom da se radi o komparativnoj analizi, uspoređene su istražene komponente profesionalnosti pedagoga i orijentadora s ciljem uočavanja sličnosti i razlika dvije profesije. Cilj ovog rada je usporediti profesije pedagoga u Republici Hrvatskoj i orijentadora u Kraljevini Španjolskoj kako bi se utvrdile sličnosti i razlike dvije profesije. Komparacija se provodi prema sljedećim kriterijima: povijesni razvoj profesije, obrazovanje, područja rada te percepcija profesije pedagoga i orijentadora. Obzirom na navedeni cilj i kriterije komparacije, rad će odgovoriti na sljedeća pitanja a ona su ujedno i matrica komparacije .

1. Koji je tijek povijesnog razvoja dviju profesija?
2. Na koji se način obrazuju stručnjaci pedagozi i orijentadori?
3. Koja su područja rada pedagoga i orijentadora?
4. Kako pedagozi i orijentadori percipiraju svoj rad?
5. Na koji način učenici, roditelji, nastavnici i drugi akteri odgojno-obrazovne ustanove percipiraju rad pedagoga i orijentadora?

Kako bi se odgovorilo na postavljena pitanja, u ovom je radu korištena metoda analize sadržaja te komparacijska metoda. Komparacijska metoda uključuje utvrđivanje stanja na lokalnoj, nacionalnoj ili globalnoj razini, može koristiti za unaprjeđenje, utvrđuje trendove razvoja. Komparacijom dolazimo do sličnosti i različitosti među relativima, kategorijalnih odnosa različitosti, jedinstvenosti i identičnosti predmeta².

---

² Komparacija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 14. listopada. 2022. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32622>>.

Analiza sadržaja provodi se prikupljanjem podataka iz različitih izvora (propisi, zakoni, knjige, novine, pjesme, internetski sadržaji, fotografije i slično) te sistematiziranjem podataka. Kvalitativna analiza sadržaja bavi se određenom pojavom te kvantitativnom analizom podataka, dok se kvalitativna analizom sadržaja vrednuje sadržaj (neovisno o intenzitetu i pojavnosti svojstva) (Lamza Posavec, 2011). Rad kombinira kvalitativnu i kvantitativnu metodu analize sadržaja. Neke od prednosti istraživačke metode analize sadržaja su nenametljivost istraživača, mogućnost uvida u povijesne i kulturne fenomene, visoka pouzdanost te ekonomičnost. Nedostaci ove metode uključuju ograničenost postojećih podataka, nedostupnost podataka, a postupak analize je dugotrajan i složen zbog pomnog poučavanja i prikupljanja literature (Lamza Posavec, 2011).

5.1. Povijesni pregled razvoja profesije pedagoga i orijentadora

Prva proučavana komponenta jest povijesni razvoj profesije. Način na koji je tekao razvoj profesije govori o političkom i socijalnom stanju u državi, kao i o globalnom stanju neke profesije. Poglavlje ima za cilj odgovoriti na pitanja vremena u kojem se pojavila profesija, zbog kojih potreba, na koji je način profesija usustavljena tijekom svog razvoja, kao koji je trenutni položaj profesije.

Republika Hrvatska

Prvi pedagog je u Hrvatskoj zaposlen 1959. u Osnovnoj školi Ljubljani u Zagrebu (Staničić, 2017). Prvi školski pedagog radio je na poslovima profesionalizacije odgojno-obrazovnog rada, unaprjeđivanju nastave, formiranju razrednih odjela i osiguranja kvalitete u obrazovanju. Stručni poslovi vezali su se za probleme pedagoškog i didaktičko-metodičkog karaktera te društvenom uvjetovanošću odgoja. U šezdeset godina rada pedagoga u Hrvatskoj postojale su oscilacije vezane za profesiju i ulogu školskog pedagoga. Profesionalizacija radnog mjesta pedagoga preduvjet je za osiguravanje kvalitete u odgojno-obrazovnom sustavu. U Republici Hrvatskoj nalazimo nekoliko faza razvoja profesije školskog pedagoga.

Prva faza razvoja tiče se prvih deset godina od uvođenja zanimanja u škole. Karakteristično za prvu fazu jest kako se šezdesetih godina prošlog stoljeća pojavljuju prvi stručni članci koji su se bavili svrhom i područjima rada pedagoga te tragali za identitetom novog stručnjaka. Pokušaj

legalizacije i osmišljavanje uloge novog stručnog suradnika krenuo je 1965. Značajni radovi i zakoni za ovu fazu i početak profesionalizacije uloge pedagoga su Zakon o osnovnoj školi iz 1964. te „*Savetovalno delo in šola*“ iz 1967. Do 1970. smatralo se kako je pedagog pomoćnik ravnatelju, što je dovelo do mišljenja kako je pedagog vođa odgojno-obrazovne ustanove te da nije zadužen za stručno-pedagoške poslove. Isticalo se kako je uloga pedagoga unapređivanje pedagoškog procesa primjenom znanstvenih spoznaja i savjetodavna pomoć učenicima. Razdoblje od 1975. do 1984. posvetilo se afirmaciji i stabilizaciji. U ovoj se fazi prepoznala potreba za unapređenjem kvalitete obrazovanja te potreba za zapošljavanjem pedagoga u školama. Za ovu fazu su karakteristični brojni znanstveni radovi i istraživanja, među njima i Metodika rada školskog pedagoga iz 1977. te Konceptija razvojne pedagoške službe iz 1986. Međutim, 1990. godine započela je deprofesionalizacija pedagoga – razdoblje krize. Obrazovna politika obezvrijedila je stručni rad u školama, smanjila je zahtjeve i potrebne kompetencije za zapošljavanje. U ovom su se razdoblju na radno mjesto pedagoga mogli zaposliti profesori s pet godina staža i psiholozi. Ulaskom u novo tisućljeće ponovno počinje afirmacija profesije školskog pedagoga. Faza koja traje i danas obilježena je različitim inicijativama od strane vlasti i reforma u cilju povećanja prepoznatljivosti i ugleda profesije pedagoga (Staničić, 2017).

Kraljevina Španjolska

Iako ne postoji općeprihvaćena kronologija razvoja savjetovanja u Kraljevini Španjolskoj, moguće je izdvojiti nekoliko faza. Prva faza trajala je od 1919. do 1970., druga faza trajala je od 1971. do 1990, dok treća faza traje od 1990. do danas. Profesionalna orijentacija u Španjolskoj započela je u Barceloni 1919. Od 40-ih do 70-ih godina prošlog stoljeća ciljevi savjetovanja usmjeravali su se na: orijentaciju darovite djece koja su živjela na području grada, pedagošku terapiju za djecu s intelektualnim teškoćama, istraživanje dječje pedagogije te vršenje savjetovanja studenata stipendista (Zaragozá, 1978). Međutim, do stvaranja Zakona o obrazovanju (Ley general de educación de 1970: 14/1970) koji je započeo promatrati usmjeravanje kroz obrazovni sustav, prošla je pedeset i jedna godina. U Zakonu o obrazovanju iz 1970. određeno je kako je usmjeravanje pravo učenika tijekom cijelog školskoga života s orijentacijom na osobne probleme u učenju te pomaganje u terminalnim fazama za odabira studija i radnih aktivnosti. Usprkos postojanju Zakona koji određuje orijentaciju i savjetovanje, zbog kadrovskih nedostataka, nije postojao koordinirani sustav s jasnom strukturom (García, 2010). Razdoblje između 1971. i 1990.

bavilo se skoro isključivo testiranjima za analizu profesionalnih interesa učenika te dokumentiranjem istraživanja u području nastave. Organizirali su se seminari, specijalizirani tečajevi o tehnikama mjerenja, intelektualnom radu i psihomotoričnosti kako bi se učitelji i školski savjetnici usavršavali (Benavent i Fossati, 2004). U ovom je razdoblju također ponovno počeo izlaziti stručan časopis „Revista de Psicología y Pedagogía Aplicadas“ koji je aktivan i danas.

Značajna promjena dogodila se primjenom Organskog zakona 1/1990 u sustavu obrazovanja u pogledu organizacije i strukturiranja. Novi Organski zakon 1/1990 značio je poboljšanje kvalitete obrazovanja, isticanje načela sveobuhvatnosti i raznolikosti. Kako bi se savjetovanje usustavilo, stručnjaci iz obrazovnog sustava potaknuli su kreiranje Zakona o općem ustrojstvu obrazovnog sustava iz 1990. te Zakona o kvalifikaciji i strukovnom osposobljavanju iz 2002. koji su institucionalizirali i generalizirali savjetovanje u obrazovnim sustavu. Organski zakon 1/1990 tako jamči kako će svaka grupa učenika imati savjetnika. Uloga savjetnika jest akademska orijentacija i psihopedagoško savjetovanje. Naglasak savjetovanja usmjeren je na različite opcije po završetku osnovnoškolskog ili srednjoškolskog obrazovanja te na tranziciju iz obrazovnog sustava u svijet rada. Nadalje, Zakon govori kako je profesionalna orijentacija jedan od zadataka učitelja, međutim, savjetnici/orijentadori su ti koji su zaduženi za koordinaciju aktivnosti profesionalne orijentacije. Također, u spomenutom Zakonu je po prvi put navedeno kako savjetnik mora biti profesionalac koji je obrazovan u području orijentacije (BOE, 1/1990). Organski zakon 2002. o kvalifikaciji i strukovnom osposobljavanju (BOE, 5/2002) govori kako savjetnici trebaju informirati i orijentirati učenike iz obrazovnog sustava, obitelji, zaposlenu i nezaposlenu populaciju te društvo u globalu. BOE 5/2002 također zahtijeva adekvatno početno i kontinuirano usavršavanje stručnjaka koji pružaju usluge usmjeravanja. Spomenuti Zakoni su uredili usmjeravanje i poučavanje, a cilj im je bio razviti aktivnosti usmjerene na orijentaciju za srednjoškolske učenike (Amor i Serrano Rodríguez, 2020).

Trenutna panorama vođenja u Španjolskoj od 1990. može se podijeliti na tri strukture ili podsustava orijentirana na različitu populaciju: učenike osnovnih i srednjih škola, studente na sveučilištima te na nezaposlene odrasle osobe.

Razvoj profesije osobe koja je zadužena za savjetovanje u školama odvijao se na različiti način u spomenute dvije države. U Kraljevini Španjolskoj profesionalizacija orijentadora započela je četrdeset godina ranije nego u Republici Hrvatskoj. Orijentacija u Kraljevini Španjolskoj institucionalizirala se 1919. Razdoblje prije stvaranja zakona iz 1970 imalo je ciljeve savjetovanja koji su bili usmjereni samo natprosječnoj i ispodprosječnoj djeci. Zakon o obrazovanju iz 1970 značio je prekretnicu i početak novog razdoblja razvoja savjetovanja. Bitno je napomenuti i kako se područje istraživanja i prakse bavilo psihologijskim više nego pedagoškim temama.

U Hrvatskoj razvoj profesije pedagoga kreće nešto kasnije; 1959. nakon čega se pojavljuje pokušaj legalizacije i prvi stručni članci. Nakon početne faze, dolazi faza gdje se prepoznala potreba za pedagogom, a objavljivali su se mnogi znanstveni radovi. Međutim, spletom socijalnih, geografskih i političkih okolnosti, dolazi do deprofesionalizacije rada pedagoga. Nakon razdoblja deprofesionalizacije, dolazi razdoblje reafirmacije profesije pedagoga.

5.2. *Obrazovanje pedagoga i orijentadora*

Visokim obrazovanjem se stječu kompetencije, vještine i znanja za obavljanje specifičnog posla. Obrazovanjem se pokreće i usmjerava mišljenje i djelovanje te razvijaju potencijali te potiče kompletan razvoj (Vidulin-Orbanić, 2007). Prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, visoko se obrazovanje temelji na otvorenosti učilišta, akademskim slobodama, partnerstvu pripadnika akademske zajednice humanističkoj i demokratskoj tradiciji, samoupravi i autonomiji, uzajamnosti i, poštivanju ljudskih prava, konceptu cjeloživotnog obrazovanja, interakciji s društvenom zajednicom te povezanosti s predtercijarnim obrazovanjem (NN 113/22). Visokoškolskim obrazovanjem nastoji se stvoriti uspješno društvo, akademska zajednica i povećati broj visokoobrazovane populacije.

Obrazovanje je također jedna od odrednica profesije, stoga će se u sljedećem dijelu prikazati kako se postaje pedagogom u Republici Hrvatskoj i orijentadorom u Kraljevini Španjolskoj. Osim završetka institucionalnog obrazovanja, u obje zemlje je potrebno položiti Stručni ispit. Ovo poglavlje također odgovara na pitanje što je Stručni ispit te na koji se način polaže.

Obrazovanje pedagoga u Republici Hrvatskoj

Način obrazovanja pedagoga u Hrvatskoj zahtijeva završavanje studija pedagogije. Preddiplomsku razinu studija pedagogije je trenutno moguće upisati u Rijeci, Zadru, Splitu, Osijeku i Zagrebu. Jednopedmetni studij pedagogije održava se samo u Rijeci i Zagrebu (Postani student, 2022). Diplomski studij pedagogije održava se u Zadru, Osijeku i Splitu kao dvopedmetni studij te u Zagrebu i Rijeci kao jednopedmetni i dvopedmetni studij (Diplomski studiji, 2022).

Nakon završene preddiplomske razine jednopedmetne ili dvopedmetne pedagogije, studenti su osposobljeni za rad u privatnom i javnom sektoru na poslovima odgoja i obrazovanja (planiranje i organizacija obrazovanja, ispitivanja obrazovnih potreba, vrednovanje obrazovnih aktivnosti te izvođenje obrazovnih aktivnosti,).

Završetkom diplomskog studija pedagogije student ima kompetencije za istraživanja u zajednici povezana sa životom i radom; istraživanja na području odgoja i obrazovanja; promicanja multikulturalnih i demokratskih vrijednosti; kreiranja modela obrazovanja i cjeloživotnog učenja; animiranja na obrazovanje; dizajniranja funkcionalnog kurikuluma i njegove evaluacije integriranja tehnologije u obrazovanje; razvoja karijere; supervizije i instrukcije; prepoznavanja i predviđanja promjena u odgoju i obrazovanju. Titula magistra pedagogije dokazuje osposobljenost za rad u području: preventivnog i savjetodavnog rada; upravljanja i rukovođenja školom i drugim odgojno-obrazovnim institucijama; ispitivanja i analiziranja obrazovnih potreba i kreiranja novih obrazovnih programa; transmisije stečenih znanja u području prakse; pripreme, realizacije i evaluacije obrazovnih procesa (FFRI, 2014). Neki od kolegija koji čine studijski program jednopredmetne pedagogije su Povijest odgoja i obrazovanja, Opća pedagogija, Razvojna psihologija, Obrazovanje i izazovi suvremenog društva, Statistika u pedagoškoj praksi i istraživanju, Obrazovna politika, Školska pedagogija, Pedagogija ranog i predškolskog odgoja, Pedagoško savjetovanje i drugi. Svake godine studenti jednopredmetne pedagogije u Rijeci također odabiru izborne predmete te obavljaju pedagoški praktikum (FFRI, 2022).

Istraživanje Šaljić i Vrcelj (2020) pokazalo je kako su na studijima pedagogije zastupljeniji teorijski sadržaji. Ispitani studenti ističu kako se najveći doprinos fakultetskog obrazovanja očituje u poznavanju terminologije, metodologije istraživanja, pedagoških teorija te osposobljenosti za primjenu interpersonalnih vještina. Studenti pedagogije ističu kako nisu dovoljno osposobljeni za profesionalno vođenje učenika, vođenje dokumentacije, razvoj odgojno-obrazovnih programa. Drugim riječima, fakultetsko obrazovanje ne pruža dovoljnu količinu praktičnih znanja potrebnih za obavljanje poslova pedagoga. S tim u svezi, potrebno je omogućiti visokoškolsko obrazovanje koje bi počivalo na teorijama (koje su neophodne za razumijevanje prakse) uz veću mogućnost povezivanja teorijskih polazišta s praktičnim iskustvima.

Isprava o položenom stručnom ispitu smatra se prvom licencom za rad učitelja, stručnih suradnika i nastavnika. Pripravnički staž je prvi korak prema cjeloživotnom učenju te ima izuzetan utjecaj na profesionalni razvoj mladog odgojno-obrazovnog radnika. Prema aktualnom Pravilniku iz 2003., svrha pripravničkog staža je pripremiti učitelje, nastavnike i stručne suradnike bez radnog iskustva za stručno, samostalno i uspješno obavljanje poslova (Pravilnik o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu NN

88/2003). Pripravnički staž traje godinu dana nakon čega je potrebno položiti Stručni ispit. Stručni ispit za stručnog suradnika pedagoga uključuje pisani rad, praktični rad te usmeni ispit. Za pisani rad pripravnik odabire jednu od triju ponuđenih tema, a ocjenjuje se pismenost te stručno-pedagoška razina obrade teme. Drugi dio ispita, praktičan rad, može se ostvariti neposrednim radom s učenicima ili pisanim prikazom praktičnog rada iz prakse pripravnika. Ukoliko pripravnik položi prva dva dijela ispita, izlazi na usmeni ispit koji se polaže pred svim članovima komisije (Karuloto Martinić, 2019). Prosječna Hrvatska plaća pedagoga je između 5 128,00kn (681,00 eura) i 8 242,00kn (1094,00 eura)³.

Zbog složenosti procesa savjetodavnog rada, mnogi savjetovatelji odlučuju primjenjivati neki od terapijskih pravaca u svom savjetodavnom radu. Terapijski pravci zahtijevaju edukaciju, a neki od njih su: analitički/psihodinamski pristup, bihevioralno i kognitivno-bihevioralna terapija, sistemski pristupi (feministička terapija, sistemska obiteljska terapija), humanističke terapije (egzistencijalistički pristup, gestalt terapija, realitetna terapija, transakcijska analiza i terapija usmjerena na klijenta).

Realitetna terapija počiva na temeljima teorije izbora. Teorija izbora pokušava klijentima pomoći da nauče birati djelotvornija ponašanja. Postoje potrebe koje osoba treba ispuniti kako bi bio u mogućnosti kontrolirati svoje ponašanje. Postoji potreba za moći, slobodom, ljubavlju, preživljavanjem i zabavom (Matošina Borbaš, 2019).

Gestalt terapija usmjerava se na sadašnjost (za razliku od psihoanalize), a klijentu pomaže da postane svjestan osjećaja s ciljem rasta i razvoja ličnosti. Ovaj terapijski pristup temelji se na skladu između uma, tijela i duše te mu nije cilj analizirati ljude, već podići svijest (Güner Öztürk, 2019).

Obrazovanje orijentadora u Kraljevini Španjolskoj

---

³ Prosječna plaća pedagoga u Hrvatskoj. Dostupno na: <https://www.mojaaplaca.hr/placa/edukacija-obrazovanje-i-znanost/pedagog>. Pristupljeno 3. veljače 2022.

Naime, kako bi osoba obavljala posao najbližiji pedagogu (kakvog ga shvaćamo u Republici Hrvatskoj) potrebno je obaviti Stručni ispit (“*oposiciones*”) za savjetnika (“*orientador*”). Kako bi osoba mogla konkurirati i položiti Stručni ispit, potrebno je imati završen preddiplomski studij iz ranog odgoja, učiteljski studij, psihologije ili psihopedagogije. Nažalost, studijski planovi nacionalnih sveučilišta (studiji psihologije, socijalnog rada, učiteljski studiji) imaju mali broj kolegija koji se odnose na savjetovanje. Kurikularni sadržaji ne potiču razvoj potrebnih kompetencija za savjetnika (Martín, 2019). Obzirom da se radi o multidisciplinarnom profilu osobe koja je u kontaktu s ukupnom obrazovnom zajednicom u područjima medijacije, psihološkog savjetovanja, pedagogije, magisteriji iz neuropsihologije ili psihopedagogije savršena su nadopuna za završetak obuke stručnjaka iz orijentacije/savjetovanja. Magisterij iz područja pedagogije moguće je obaviti na više sveučilišta u Kraljevini Španjolskoj. Neki od smjerova su Magisterij iz tjelesnog odgoja za osnovnu školu i sport u školskoj dobi, Matematika i formacija profesora, Magisterij iz Montessori pedagogije za djecu između 0 i 6 godina, Magisterij iz posebnih obrazovnih potreba i rane intervencije i mnogi drugi (Keystone; Masterstudies, 2022). Međutim, od svih primjera, nigdje se ne spominje pedagogija kao što je regulirana u Republici Hrvatskoj.

Prijavu za ispite može podnijeti osoba koja ima odgovarajuće obrazovanje, nije diskvalificirana od obavljanja javne dužnosti te nije odvojena od službe bilo koje javne uprave imati španjolsko državljanstvo ili pripadnost Europskoj uniji, dob između 18 i granice za obvezno umirovljenje, posjedovanje diplome iz ranije navedenih područja, posjedovanje pedagoško-didaktičke izobrazbe, te ne bolovati od bolesti ili biti pod utjecajem tjelesnih ili mentalnih ograničenja nespojivih s obavljanjem funkcija koje odgovaraju korpusu i specijalnosti koja se odabire (Euroinnova, 2022). Potrebno je položiti ispit koji sadrži 68 tema⁴. Neke od tema su: Didaktička načela, Razvoj u dobi ranog odgoja i obrazovanja, Razvoj u dobi primarnog obrazovanja, Savjetodavna uloga orijentadora, Psihopedagoška evaluacija i sustavna analiza školske ustanove, Specijalno obrazovanje, Rad s učenicima s posebnim odgojnim potrebama (intelektualne teškoće, autizam, senzorni i motorički poremećaji, asocijalna ponašanja, darovitost). Od orijentadora se očekuje da (1) ima znanja o poteškoćama u učenju, razvojnim poremećajima i obrazovnim potrebama, (2) poznaje obrazovne, socijalne, zdravstvene i pravne resurse i usluge

---

⁴Popis 68 tema dostupan na: <<https://oposiciones.es/oposiciones-psicopedagogia/temario/>>.

koje su usmjerene na školsku populaciju, (3) koristi strategije intervencije za usmjeravanje institucije, učenika, nastavnika te obitelji, (4) surađuje, sluša, odgovara, predlaže i stimulira te (5) ima usađene vrijednosti, norme i stavove koji omogućuju usvajanje etičnosti (Martín, 2019).

Svaka autonomna zajednica u Kraljevini Španjolskoj postavlja vlastite kriterije među kojima može biti i praktični test (Universidad Internacional De La Rioja, 2019). Prema Real Decreto 276/2007, ispit za savjetnika sastoji se od dva testa koja su obvezna i eliminatorna. Svaki se od dva testa sastoji od dva dijela. Kako bi se ispit položio, potrebno je položiti sve vježbe. Prvi test provjerava ima li sudionik specifična znanja o određenoj temi. Prvi dio testa se sastoji od dijela koji uključuje praktične vježbe kako bi podnositelj zahtjeva pokazao ovladavanje vještinama savjetnika. Drugi dio ispita sastoji se od pisanog rada na jednu od pet nasumično izvučenih tema. Drugi test provjerava pedagošku sposobnost kandidata i ovladavanje tehnikama poučavanja u području usmjeravanja. Drugi se test također sastoji od dva dijela. U prvom dijelu potrebno je predstaviti akcijski plan orijentacije i poučavanja za jednu akademsku godinu bilo koje škole. Akcijski plan se brani pred povjerenstvom. U drugom dijelu testa pristupnik priprema i usmeno predstavlja program intervencije na jednu od tema iz prvog dijela testa.

Prednosti koje savjetnici u Kraljevini Španjolskoj uživaju obuhvaćaju radnu stanicu s maksimalnom stabilnošću; prosječnu plaću od 2 000,00 eura (oko 15 000,00kn) mjesečno; 14 i pol isplata godišnje; godišnje odmore (minimalno 40 dana godišnje); povećanje plaće za 5% za radni staž te mogućnost interne promocije od 1. godine (Oposiciones, 2022).

Najviše savjetnika ima diplome pedagogije ili psihologije te iz srodnih područja. Također, osobe sa završenim pravnim fakultetima su čest kadar. Savjetnici imaju komplementarne treninge većinom iz područja menadžmenta i upravljanja ljudskim potencijalima te iz područja coachinga (Martínez Juárez, González Morga i Pérez Cusó, 2018).

Ukoliko želimo usporediti na koji način se obavlja obrazovanje za savjetnika u Kraljevini Španjolskoj i pedagoga u Republici Hrvatskoj, primijetit ćemo kako postoje sličnosti i razlike u obje države. U Kraljevini Španjolskoj je potrebno završiti preddiplomski studij psihopedagogije, ranog odgoja, psihologije ili učiteljski studij, dok u Republici Hrvatskoj postoji studij pedagogije (preddiplomski, diplomski, doktorski studij). U Republici Hrvatskoj budući pedagog mora obaviti pripravnički staž u trajanju od godine dana. Na primjer, student iz Kraljevine Španjolske koji je

završio preddiplomski studij psihologije, mora pristupiti Stručnom ispitu želi li obavljati posao savjetnika.

Kolegiji koji se obrađuju na fakultetu pedagogije u Republici Hrvatskoj uključuju teme školske pedagogije, razvojne i edukacijske psihologije, statistike, didaktike. U Kraljevini Španjolskoj osoba mora imati znanja iz područja 68 tema kako bi položila Stručni ispit. Neke od tema su: razvoj djece školske dobi, didaktika, savjetodavni rad, rad s učenicima s posebnim odgojnim potrebama te analiza i evaluacija rada odgojno-obrazovne ustanove. Usporedbom sadržaja studijskog programa pedagogije u Hrvatskoj i tema za Stručni ispit u Španjolskoj možemo vidjeti da u Španjolskoj orijentadori moraju imati mnogo više znanja na području rada s učenicima s posebnim obrazovnim potrebama. S druge strane, u Republici Hrvatskoj se veći naglasak stavlja na istraživanja (metodologiju, statistiku, evaluaciju). Dodirna točka u obrazovanju za dvije profesije su didaktičke i pedagoške teme te savjetodavni rad. U Republici Hrvatskoj, iako postoji studij pedagogije koji traje tri ili pet godina, također je potrebno položiti Stručni ispit ukoliko osoba želi obavljati posao pedagoga u javnom sektoru. Stručni ispit za stručnog suradnika pedagoga sastoji se od: pisanog rada, praktičnog rada i usmenog ispita. Stručni ispit za savjetnika/orijentadora uključuje pisani rad, praktične vježbe, predstavljanje akcijskog plana te programa intervencije. Stručni ispit u obje zemlje zahtijeva od pristupnika pisani te praktični rad. Usmeni dio ispita (ispitivanje kandidata pred komisijom) ne postoji u Kraljevini Španjolskoj, međutim, od kandidata se traži usmeno predstavljanje plana intervencije.

Nadalje, razlika u profesijama savjetnika i pedagoga očituje se u visini naknade koju dobivaju za svoj rad. Dohodak savjetnicima u Kraljevini Španjolskoj duplo je veći od prosječnog dohotka pedagoga u Republici Hrvatskoj. U Kraljevini Španjolskoj orijentadori se često usavršavaju na području coachinga, menadžmenta te upravljanja ljudskim potencijalima. S druge strane, u Republici Hrvatskoj pedagozi biraju usavršavanja na području terapijskih pravaca.

5.3. Područja rada pedagoga i orijentadora

U ovom će se dijelu navesti poslovi kojima se bave pedagozi i orijentadori, a u nastavku će se izdvojiti savjetovanje i profesionalna orijentacija obzirom da su to poslovi kojima se obje djelatnosti najviše bave. Naziv „pedagog“ je samo na nacionalnom prostoru uobičajen. Diljem svijeta se koristi naziv „*(school) counselor*“ ili doslovno prevedeno „(školski) savjetnik“. Pedagog, u istom smislu riječi nije prepoznat. Školski savjetnik u Hrvatskoj, Sjevernoj Makedoniji i Srbiji ima naziv stručnog suradnika, dok se u Sloveniji, Velikoj Britaniji, Sjedinjenim Američkim Državama i na Malti jednostavno zove školski savjetnik. U Austriji savjetnik je edukacijski savjetnik, u Bugarskoj je to pedagoški savjetnik, a u Rusiji savjetovanje obavlja pedagog-psiholog. Irska posao savjetovanja povjerava savjetniku vođenja (Popov i Spasenović, 2020). U Kraljevini Španjolskoj orijentador („*orientador*“) je osoba koja obavlja posao najbližiji pedagogu.

Pedagozi su najšire profilirani stručnjaci osposobljeni za rad u obrazovanju. Njihovo područje rada je vrlo široko. Pedagozi sudjeluju u svakoj fazi odgojno-obrazovnog procesa: od pripreme, preko izvedbe, pa do evaluacije (Jurić, Mušanović, Stančić i Vrgoč, 2001).

U Konceptiji razvojne pedagoške djelatnosti stručnih suradnika (Jurić, Mušanović, Stančić i Vrgoč, 2001) izdvojeno je pet područja rada pedagoga: priprema za ostvarenje plana i programa odgojno-obrazovne ustanove, neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu, praćenje i vrednovanje odgojno-obrazovnog procesa, osposobljavanje i stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika te informacijska i dokumentacijska djelatnost. Priprema za ostvarenje plana i programa odgojno-obrazovne ustanove uključuje opće planiranje i organizaciju, ostvarivanje uvjeta za realizaciju programa te operativno planiranje i programiranje. Neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu najšire je područje djelovanja pedagoga. Ono uključuje savjetodavni rad, profesionalnu orijentaciju učenika, rad s učenicima posebnih potreba, praćenje i izvođenje odgojno-obrazovnog rada, upis učenika i formiranje razrednih odjela, uvođenje novih programa i inovacija, te zdravstvenu i socijalnu zaštitu učenika. Praćenje i vrednovanje odgojno-obrazovnog procesa podrazumijeva samovrednovanje ili vanjsko vrednovanje, dok osposobljavanje i stručno usavršavanje uključuje osobno stručno usavršavanje te usavršavanje odgajatelja i nastavnika. Kao zadnje područje rada pedagoga, izdvojena je

informatička i dokumentacijska djelatnost kod koje je bitno bibliotečno područje i informatička tehnologija.

Različiti autori različito dijele poslove orijentadora. Prema ulogama koje orijentador obavlja, možemo izdvojiti pet uloga. Orijetador ima preventivnu ulogu (neuspjeh, poteškoće), ulogu vođe i agenta za promjene, administrativnu, savjetodavnu te orijentacijsku ulogu. Autori Boza, Salas i Toscano (2007) u svom radu izdvajaju dvadeset i pet različitih uloga savjetnika koje su grupirali u sedam makrouloga: savjetnik („*asesor*“), agent za promjene, komunikator, koordinator resursa, evaluator, stručnjak i učitelj. Pojam „*asesor*“ u generalnom značenju se povezuje sa stručnjakom iz nekog područja koji prati obveze, daje konzultacije, pomaže u ispunjavanju zakonskih, poreznih ili socijalnih obveza, savjetuje o optimizaciji resursa osobe ili mogućnosti upravljanja novcem. „*Asesor*“ u širem smislu može biti financijski savjetnik. Savjetnici u Kraljevini Španjolskoj imaju funkciju davanja smjernica i savjeta, materijala učiteljima, osposobljava učitelje i brine se da roditelji ili skrbnici učenika steknu znanje kako svojem djetetu prenijeti znanja, vještine i stavove kako bi se cjelovito i usklađeno obrazovao. Savjetnik kao komunikator treba biti slušatelj, posrednik u konfliktima i ambasador (predstavnik) institucije. Davanje smjernica, savjeta i materijala učiteljima proteže se kroz tri područja rada: neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu, praćenje i vrednovanje te osposobljavanje i stručno usavršavanje djelatnika.

Savjetnik je također psihopedagoški intervencionist te na temelju zahtjeva subjekta intervenira – savjetuje. Osim savjetnika, takav stručnjak je i učitelj, pomoćni učitelj, aplikator programa i terapeut. Od svih funkcija uloga kojoj savjetnici posvećuju najviše vremena te se za nju najviše pripremaju jest savjetovanje učitelja (Boza, Salas i Toscano, 2007). Orijetadori su voditelji i članovi tima, sastavni dio obrazovnog programa učenika. Oni imaju ulogu zadovoljiti potrebe učenika savjetovanjem, konzultacijom i koordinacijom te pomažu učenicima u nošenju s problemima s kojima se susreću.

Kako bi se profesija pedagoga i orijentadora lakše usporedila, poslovi orijentadora podijeljeni su prema segmentima, na isti način kao što su klasificirana područja rada pedagoga.

1. Priprema za ostvarenje plana i programa odgojno-obrazovne ustanove kod orijentadora obuhvaća planiranje i programiranje rada ustanove, dizajniranje programa te prikupljanje,

distribuciju i kreaciju odgojno-obrazovnog materijala. Programiranje i planiranje odgojno-obrazovnog rada može se povezati s time što savjetnik koordinira resurse dizajniranjem programa te prikupljanjem, distribucijom i kreacijom odgojno-obrazovnog materijala. Školski savjetnici su također zaduženi za stvaranje školskog rasporeda, što povezujemo s planiranjem i programiranjem odgojno-obrazovnog rada.

2. Neposredno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu obuhvaća savjetodavni rad, rad s učenicima s posebnim potrebama i profesionalnu orijentaciju. Specifično, orijentadori u neposrednom sudjelovanju u odgojno-obrazovnom procesu provode radionice, vode grupne diskusije i provode individualna savjetovanja (NBTS, 2012). Školski savjetnici interveniraju na području društvenih problema koji uključuju industrijalizaciju, zlouporabu supstanci, mentalno zdravlje i obitelj te nasilje u školi. Također, savjetnici se bave problemima marginaliziranih učenika i internetskim zlostavljanjem (Wilder, 2018). Jedna od primarnih funkcija savjetnika jesu konzultiranje i suradnja svih aktera edukacijskog sustava (Ziberi, 2020).
3. Poslovi praćenja i vrednovanja odgojno-obrazovnog procesa koje orijentador obavlja su potrebe za intervencijama, te procjena odgojno-obrazovnog procesa akcijskim istraživanjima te evaluacijom programa ili institucije. Orijentador također obavlja poslove vrednovanja i evaluacije; uloga savjetnika jest uloga evaluatora/procjenitelja: procjena, dijagnostika, istraživanje institucija, procesa i ljudi. Savjetnik procjenjuje potrebe za intervencije u savjetovanju, procjenjuje ljude (u smislu dijagnoze) te odgojno – obrazovni proces (akcijska istraživanja, evaluacija programa i institucije).
4. Osposobljavanje i stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika jest sudjelovanje na stručnim skupovima, provođenje radionica, seminara na temelju potreba nastavnika iz institucije. Nadalje, školski savjetnik djeluje kao vođa u odgojno-obrazovnim zajednicama kako bi promovirali pozitivnu promjenu u cilju napretka ustanove ili odgojno-obrazovnog sustava (Boza, Salas i Toscano, 2007).
5. Informacijska i dokumentacijska djelatnost obuhvaća poznavanje zakona, pravila i povijesti ustanove. Informacijska i dokumentacijska djelatnost obuhvaća makroulogu savjetnika kao agenta za promjene. Od savjetnika se očekuje da poznaje pravila, povijest i rutine institucije te da preuzme ulogu vođe. Nadalje, orijentadori često preuzimaju odgovornost za testiranja te koordinaciju školskih natjecanja (Kuhn, 2002).

Orijentadori govore kako je njihovo radno vrijeme raspoređeno u šest vrsta aktivnosti: poučavanje, individualno i obiteljsko usmjeravanje, planiranje, koordinacija, savjetovanje i evaluacija. Prema svemu navedenom, možemo reći kako pedagozi i orijentadori imaju ista područja rada, osim što su u Španjolskoj literaturi područja rada vrlo različito definirana. Definirana područja rada u Španjolskoj literaturi usmjeravaju se na specifične i detaljne poslove. Međutim, analizom navedenih specifičnih područja svako područje možemo svrstati u jedno od područja kojim je definiran opis poslova u Konceptiji razvojne pedagoške djelatnosti stručnih suradnika.

Dakle, i orijentador, i pedagog obavljaju poslove pripreme i sudjelovanja u neposrednom odgojno-obrazovnom radu, informacijsku i dokumentacijsku djelatnost, poslove praćenja i vrednovanja odgojno-obrazovnog procesa te osposobljavanje i stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika.

Savjetodavni rad

Ovaj se dio rada bavi savjetovanjem kao poslom savjetnika – pedagoga i orijentadora. U nastavku je objašnjen pojam savjetovanja, na koji se način te s kime ono provodi te s kojim se problemima učenici susreću u odgojno-obrazovnom okruženju te za što im je potrebno savjetovanje.

Određenje pojma savjetovanja

Potreba za savjetovanjem očituje se u povećanju društvenih potreba te većom potražnjom profesionalaca u obrazovnom savjetovanju (Martín, 2019). Među širokim područjima rada savjetnika (pedagoga i orijentadora), za potrebe ovog rada izdvojiti će se savjetodavni rad te profesionalna orijentacija učenika obzirom da je cilj rada usporedba savjetodavne uloge pedagoga i orijentadora. Glavna dodirna područja pedagoga i orijentadora su upravo savjetovanje i profesionalna orijentacija. Područje neposrednog sudjelovanja u odgojno – obrazovnom procesu, između ostalog, uključuje savjetodavni rad pedagoga (Ledić i sur., 2013). U Republici Hrvatskoj se savjetovanje koristi kao jednodimenzionalni pojam te se veže uz psihologe te ostale stručne suradnike (među kojima su pedagozi). Neformalno savjetovanje je spontano, dok je profesionalno savjetovanje formalni vid pomoći koju pruža osoba koja je osposobljena za tu djelatnost. Profesionalno savjetovanje je primjena principa koji vrijede u području duševnog zdravlja,

psihologije i razvoja čovjeka pomoću kognitivnih, emocionalnih, bihevioralnih i sistemskih intervencijskih strategija koje utječu na dobrobit subjekta savjetovanja, njegov osobni rast i razvoj, razvoj profesionalne karijere, ali i na patologiju (Sabo, 2016). Savjetovanje shvaćamo pedagoškim kada se primjenjuje na pedagoškom području (škola, vrtić i slično) te kada ga provodi pedagog koji posjeduje kompetencije potrebne za provođenje razgovora radi pružanja pomoći učenicima ili djeci (Brnas, 2021). Pedagoško savjetovanje može se povezati sa razgovorom. Pedagoški razgovor ima funkciju razumijevanja i vođenja, a na njega utječu pedagoški, emocionalni, sadržajno – tematski i regulativni čimbenici (Jurić, 2004). Definicija pedagoškog razgovora obuhvaća slanje i primanje poruka te djelovanje koje može biti namjerno i nenamjerno, svjesno i nesvjesno, planirano i neplanirano (Pažin – Ilakovac, 2015).

Višeznačnost pojma savjetovanja, a ovisno o perspektivi, moguće je definirati s naglaskom na subjekte savjetodavnog procesa, odnosno savjetnika i primatelja savjeta. Prema tome, savjetovanje ima dvojaku funkciju, odnosno pružanje pomoći i rješavanje problema primatelja savjeta te istodobno promiče znanja i vještine savjetnika za sadašnje i buduće klijente (Vrcelj, 2020). Obzirom da se radi o sveobuhvatnom pojmu, savjetovanje je moguće promatrati s osobne i edukacijske perspektive te s perspektive poziva. Edukacijska perspektiva miješa ulogu i važnost savjetovanja, što je dovelo do poistovjećivanja savjetovanja s vođenjem i orijentacijom. Drugi pogledi na savjetovanje smatraju kako su navedena dva pojma sinonimi te ih svrstavaju u psihološko i psihoterapeutsko područje (Ziberi, 2020). Savjetovanje je u španjolskom osnovnom i strukovnom obrazovanju definirano kao kontinuirani proces usmjeren na sveobuhvatno obrazovanje kojim se uokviruje razvoj pojedinca kako bi postao cjelovitom osobom (Barreira Arias, López Castedo i Domínguez Alonso, 2015).

Osnovne karakteristike pedagoškog razgovora prema Vrcelj (2020) jesu pažnja, suglasnost, uvažavanje, iskrenost, autentičnost, potpuno razumijevanje, toplina, i empatija. Uspješan savjetnik koristit će se metodom aktivnog slušanja, što bi značilo slušati bez prekidanja, dopustiti pauze, postavljati jasna, konkretna i jednostavna pitanja, izbjegavati sugestivna pitanja te pokazati interes za rečeno pomoću gesta, mimike i verbalnih izraza (Vrcelj, 2020). Resman (2000) savjetovanje shvaća kao profesionalnim odnosom kojemu je cilj pomoći klijentu u životnoj situaciji u kojoj se nalazi. Nakon što klijent shvati vlastiti položaj, cilj savjetovanja je pomoći savjetovanom potražiti mogućnosti svog budućeg ponašanja. Barreira Arias, López Castedo i Domínguez Alonso (2015)

uočili su potrebu da savjetodavni rad daje zadovoljavajuće odgovore na zahtjeve obitelji, škole i zajednice na tri razine: učionica, škola te savjetodavni centri.

Međutim, potrebno je razlikovati pojmove savjetovanja i psihoterapije. U Hrvatskim školama posao savjetnika obavljaju stručni suradnici poput psihologa, edukacijsko-rehabilitacijskog stručnjaka, knjižničara, socijalnog radnika te pedagoga. Psiholog češće provodi savjetovanje od pedagoga ukoliko se radi o problemima psihičke naravi, ozbiljnih emocionalnih i kognitivnih poteškoća, dok se pedagog bavi “lakšim” i prolaznim poteškoćama (Budić, 2017). Razlika između terapijskog savjetovanja i pedagoškog savjetovanja jest da se u psihološkom shvaćanju stavlja naglasak na pomoć da se osoba promijeni, dok je u pedagoškom pristupu naglasak na potpori (Pažin – Ilakovac, 2015). Savjetovanje možemo razlikovati od terapije prema odrednicama trajanja, tipu problema, profila obrazovanja i stupnja odgovornosti stručnjaka i dobrovoljnosti. Savjetovanje se provodi tijekom kratkog vremenskog razdoblja, a mogu ga provoditi osobe s obrazovanjem usmjerenim ka pružanju podrške i savjetovanja. Savjetovanje je dobrovoljno, a savjetnik ima manju odgovornost nego kod psihoterapije. Cilj savjetovanja je pomoć i podrška, dobrovoljno je i usmjereno na trenutne kratkoročne probleme. Savjetovanje nema diskurs liječenja, već diskurs pomoći (Vrcelj, 2020). Potreba za savjetovanjem u očima pedagoga je neodlučnost pojedinca, a u očima psihologa problem ili teškoća. Pedagog savjetodavnim razgovorom djeluje na tri razine: odnos učenika sa socijalnom okolinom i njegovim životom u njoj te učenikov obrazovno-profesionalni rad i perspektivu (Pažin – Ilakovac, 2015).

Područje savjetovanja isprepletено je pedagoškim odnosom, interakcijom i komunikacijom, razgovorom i terapijom (Pažin – Ilakovac, 2015), a definirati se može kao proces pružanja pomoći pojedincu da osvijeste svoj položaj, probleme i osjećaje te da samostalno i aktivno pronalazi optimalno rješenje ili način nošenja sa problemom (Pediček, 1967; Staničić, 2005 i Šnidarić, 2009).

Savjetovanje kao dio poslova pedagoga i orijentadora

Savjetnici pružaju individualno i grupno savjetovanje, održavaju prezentacije i radionice, uključeni su u promociju pozitivnih ponašanja i prevenciju negativnih ponašanja te savjetuju nastavnike, roditelje i širu zajednicu (Okumu, 2017 prema Ziberi, 2020). Uspješan savjetodavni

rad s nastavnicima u korelaciji je s unaprjeđenjem odgojno-obrazovne prakse. Drugim riječima, kvalitetan rad s nastavnicima osigurava podizanje kvalitete ustanove. (Jurić i sur., 2001; Ledić i sur., 2013; Budić, 2017)

Kompetenciju za savjetodavni rad svakodnevno koristi 90.9% pedagoga (Ledić i sur., 2013; Vrclj, 2020), te se smatraju najkompetentnijim upravo u neposrednom radu s učenicima (Popović i Anđelković, 2017). Savjetovanje je obilježje pedagoga i orijentadora i ujedno primarna uloga i odgovornost u školi. Savjetovanje se pretežito usredotočuje na prevenciju (njegovanje kvaliteta učenika prije razvijanja problema), razvoj (progresija prema potrebama učenika) i "welfare" (usmjereavanje na sposobnost, a ne nedostatke) (Levy i Lemberger-Truelove, 2021).

Savjetodavni rad, u kontekstu odgoja i obrazovanja, provodi se u radu s učenicima, nastavnicima i roditeljima, kod donošenja odluka za uvođenje inovacija u sadržaj i kvalitetu rada odgojno – obrazovne ustanove, s vanjskim institucijama, prikupljanjem i evidencijom pedagoške dokumentacije radi evaluacije rada odgojno – obrazovne ustanove i poboljšanja kvalitete (Šnidarić, 2009). Školski savjetnici osobe su koje posjeduju znanja o učenicima, savjetovanju, pedagogiji, kurikulumu, integraciji te specifičnom vlastitom radnom okruženju. Obzirom da poznaju školu i učenike, imaju teorijska i praktična znanja, savjetnici mogu iz više perspektiva sagledati problem te pomoći učenicima, nastavnicima i roditeljima savladavanje problema. Uloga savjetnika je također planiranje aktivnosti te promatranje napretka učenika kako bi osigurali da svaki učenik dođe do postavljenog specifičnog i individualnog cilja. Učinkovit savjetnik osigurava zadovoljavanje potreba svih učenika te zna kako je napredak kontinuirani proces. (NBTS,2012). Savjetnici savjetuju učenike, roditelje, učitelje i nastavnike na području obiteljskih problema, ponašanja, međuljudskih odnosa te u trenucima krize (Scarborough, 2015).

Pedagoški standard nameće potrebu za određenim brojem stručnih suradnika (specificirano u nastavku) kako bi svako dijete moglo dobiti primjerenu razinu pomoći te kako stručni suradnici ne bi bili preopterećeni. Na primjer, u školama koje broje 500 učenika veća je vjerojatnost da se pojave učenici s raznolikim problemima i potrebama. Stoga je nužno imati širok profil zaposlenih stručnjaka. U Republici Hrvatskoj škole od 180 učenika moraju imati dva stručna suradnika. Veće škole (180-500 učenika) imaju obvezu zaposliti tri stručna suradnika, dok škole koje broje više od 500 učenika moraju imati četiri stručna suradnika (Popov i Spasenović, 2020). Stručni suradnici

uključuju pedagoge, knjižničare, psihologe te stručnjake edukacijsko-rehabilitacijskog profila (Pravilnik o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi NN 34/2019). Savjetodavna služba škole jest oblik pomoći koji daju školski pedagog i psiholog (ili glavni nositelji savjetodavnog rada). U nekim školama stručna služba može uključivati i druge stručne suradnike poput socijalnog radnika, socijalnog pedagoga i defektologa (Resman, 2000). Osnovni zadaci razvojne pedagoške djelatnosti škole jesu rješavanje razvojnih problema učenika, stvaranje uvjeta za razvoj osobnosti učenika i učitelja, obrazovanje roditelja za odgovorno roditeljstvo, unapređivanje uvjeta rada (programskih, organizacijskih, materijalno-tehničkih), stvaranje sredine za uspješno učenje, poticanje razvoja karijere djelatnika ustanove te ukupno unapređivanje odgojno – obrazovnog sustava (Jurić, 2001).

Savjetodavni razgovor sa učenicima se provodi na inicijativu samog učenika ili na inicijativu druge osobe. Povod za inicijaciju razgovora od strane učenika može biti izazivanje druge djece, problemi u obitelji, potreba za razgovorom te neslaganje s nastavnicima. Ukoliko druga osoba (nastavnik, pedagog, roditelj) inicira savjetodavni razgovor, najčešći su povodi nedisciplina na nastavi, nasilno ponašanje, kašnjenje ili bježanje s nastave, problemi koje su prepoznali nastavnici ili potreba roditelja za razgovorom (Lovrić i Marić, 2021). Savjetodavni razgovor može biti planiran ili neplaniran. Razgovor je planiran ako ga je prethodno zatražio učenik, nastavnik, roditelj ili drugi stručni suradnik, dok je razgovor neplaniran ako se u školi dogodio određeni događaj ili situacija koju je potrebno odmah razjasniti ili ako je nenajavljeno stigao roditelj koji hitno treba pomoć. Neplanirani razgovor zahtijeva još veću odgovornost pedagoga te iziskuje određene kompetencije kako bi se što prije riješio problem. (Brkić, 2017). Osim etičkih pravila škole, osoba koja se bavi savjetodavnim radom mora se pridržavati i etičkih kodeksa savjetovanja koji opisuju minimalne standarde ponašanja te potvrđuju i zabranjuju neetične postupke, težiti radu s najvišim idealima koji uključuju dobrobit savjetovanoga. Glavni pojam etike u savjetovanju je povjerljivost/povjerenje. Pedagog treba savjetovanom učeniku obznaniti kako će neke informacije možda morati podijeliti s njegovim roditeljima. Također, povjerljivost se smije narušiti ukoliko savjetovatelj procjeni kako je savjetovani u životnoj opasnosti ili da je potencijalna opasnost za nekoga u svojoj okolini (Sabo, 2016).

Aktivnost savjetovanja mora biti usmjerena na pitanja koja su relevantna za obrazovanje, kao što su na primjer ispitna anksioznost, razlike u postignućima različitih društvenih grupa te

akademska izvedba (Levy i Lemberger-Truelove, 2021). Prema Resmanu (2000), najčešći problemi s kojima se učenici susreću te koji zahtijevaju veću pozornost pedagoga i ostalih stručnih suradnika uključuju:

- školske poteškoće – ispitna anksioznost, neprimjeren ili loš odnos sa učiteljem ili profesorom, opširnost i zahtjevnost nastavnih sadržaja
- odnosi u obitelji – previsoka očekivanja od strane roditelja koje dijete nije u stanju ispuniti te neadekvatno slaganje s obitelji
- odnosi s drugima – nedovoljan broj prijatelja, neprihvaćenost u vršnjačkim skupinama
- odnos prema sebi – strah, usamljenost, nisko samopouzdanje

S druge strane, Hackney i Cormier poteškoće s kojima se djeca susreću razvrstavaju u tri područja: međuljudski odnosi, slika o sebi, okolinski činitelji djetetova rasta i razvoja (Hackney i Cormier, 2012), dok Janković (1997) teme savjetodavnog razgovora dijeli na: nezadovoljstvo okolinom; potreba za potvrdom ispravnosti vlastitih odluka; specifične teškoće; nezadovoljstvo sobom i potreba za komunikacijom.

Danas, obzirom na aktualnu pandemiju, savjetodavni rad zahtijeva prilagodbu načina komunikacije. Unatoč preporukama Zavoda za odgoj i obrazovanje, autorica Baškarad (2021) se susrela sa nepredvidivim situacijama tijekom pokušaja savjetovanja za koje nisu postojali koraci za rješavanje poteškoća. Odabir načina komunikacije ovisi o korisniku, njegovim vještinama, mogućnostima i pripravnosti. Neke od metoda kojima se možemo koristiti u savjetovanju na daljinu su telefonski pozivi, e-pošta i video susreti. Međutim, nedostaci ovakvog oblika rada su fizička udaljenost učenika – nemogućnost analiziranja neverbalne komunikacije, izostanak spontanog razgovora s kolegama o učenicima, neznanje o tome što se događa prije ili nakon nastave. U školi je moguće ohrabriti i pozvati učenika da se obrati pedagogu kada god to poželi. Nadalje, učenici često ne žele imati upaljenu kameru, ili ju jednostavno ne posjeduju. Neki učenici ne žele obavljati individualne razgovore putem video susreta što otežava rad s učenicima koji su i prije pandemije pokazivali razne poteškoće. Problem kod posredne komunikacije jest što je teže primjenjivati tehniku aktivnog slušanja te je mnogo teže provjeriti razumijevanje napisanog. Također, autorica vidi problem u (ne)pismenosti učenika: neki učenici ne koriste interpunkcijske znakove što značajno

otežava razumijevanje pročitano. Školska savjetodavna služba u vrijeme pandemije ovisi o procjeni učitelja i sposobnosti praćenja i prepoznavanja problema učenika. Kod savjetovanja na daljinu važno je prilagoditi metode pojedincu budući da različiti učenici zahtijevaju različite pristupe. Autorica (Baškarad, 2021) ističe poteškoće koje se javljaju tijekom rada na daljinu koje su povezane s problematičnim situacijama učenika (problemi kod kuće, verbalno nasilje putem interneta ili tijekom video sastanaka, nesudjelovanje na nastavi). Nadalje, govori kako niti jedan kanal komunikacije nije u mogućnosti nadomjestiti osobnu komunikaciju licem u lice.

Profesionalna orijentacija i usmjeravanje

Određenje pojma profesionalne orijentacije i usmjeravanja

Druga najznačajnija aktivnost kojom se bave pedagozi i orijentadori je profesionalno informiranje i orijentacija. Profesionalna orijentacija je multidisciplinarna aktivnost koja kombinira saznanja iz pedagogije, ekonomije, sociologije i psihologije. Orijetacija je također dugotrajan proces koji započinje od mladosti i nikada ne završava. Sastavnice profesionalne orijentacije su: profesionalno informiranje, profesionalno savjetovanje te profesionalno vođenje i praćenje (Petani, Iveljić, Sikirić, 2020). Profesionalna orijentacija je krovni pojam koji kombinira profesionalno informiranje te profesionalno savjetovanje. Profesionalno informiranje je pružanje podataka i obavještenja učenicima i roditeljima u vezi s izborom zanimanja i zaposlenja. Profesionalno savjetovanje ima svrhu pomoći učeniku da prepozna svoje mogućnosti, suoči se sa zahtjevima daljnjeg školovanja te informiranja o mogućnostima zaposlenja (Sikirić, 2020). Profesionalno vođenje i praćenje obuhvaća potporu učenicima ili subjektima savjetovanja, kao i ponovljena savjetovanja neodlučnijim subjektima. Vođenje podrazumijeva strukturiranje i operacionalizaciju interakcije i komunikacije između subjekta vođenja (Bogdanović, 2009).

Globalni razvoj orijentacije prolazio je kroz teškoće u definiranju opsega, funkcija, ciljeva, metoda, koncepcije te konteksta intervencije. Razlozi navedenim poteškoćama se objašnjavaju korištenjem različitih pridjeva za orijentaciju, različitih konceptualizacija i nejednakosti funkcija dodijeljenih orijentaciji.

Počeci karijernog savjetovanja odvijali su se u večernjim školama, sveučilišnim centrima, savjetovaništima za zajednicu i knjižnicama. Profesionalno savjetovanje poticalo je usavršavanje stručnog kadra, prilagođavanje kompetencija kadra zahtjevima tržišta te isticao odnos savjetnika i savjetovane osobe. Mjesta za savjetovanje imala su funkciju poticanja, motiviranja, informiranja i edukacije pojedinca (Henschke, 2011). Profesionalno usmjeravanje je odgovor na prepoznavanje individualnih potencijala kroz samospoznaju, donošenje odluka i informiranje. Na taj se način jača društveno, kulturno i ekonomsko bogatstvo (Ormaza-Mejía, 2019). Orijentacija je od početka čovječanstva bila reakcija na stalnu potragu za stabilnošću i potrebu da se izgradi sigurnost u vlastito postojanje i svrhu. Zadovoljavanje potrebe omogućuje jednu od temeljnih potreba iz Maslowljeve hijerarhije potreba (1987); pripadanje. Neizbježno, osjećaj pripadnosti potiče blagostanje i samospoznaju (Ormaza-Mejía, 2019). Proces obrazovnog usmjeravanja u osnovi se sastoji od sustavnog i kontinuiranog procesa pomoći, s ciljem olakšavanja i promicanja sveobuhvatnog razvoja pojedinca (Mejías Abad i Supervía, 2018). Verbalna i neverbalna komunikacija ključni je instrument u procesu savjetovanja.

Europska unija u svojoj rezoluciji iz 2008. govori kako profesionalno usmjeravanje omogućava individuama identificirati mogućnosti, interese i kompetencije kako bi donijeli odluke o osposobljavanju ili obrazovanju te učinkovitije upravljanje vlastitom karijerom. Razvoj psihologije omogućio je pogled na orijentaciju iz različitih teorija. Funkcionalističke teorije objašnjavaju profesionalni izbor korištenjem testova koji određuju izbor zanimanja; što je početni uvjet za profesionalni razvoj (Condori, 2016). Psihodinamske teorije govore kako je motivacija usmjerena na ispoljavanje potisnutih instinktivnih snaga koje se izražavaju kroz sklonost prema nekim zanimanjima (Rogiers, Verbruggen, D'Huyvetter i Abraham, 2022). Evolucijske teorije na izbor zanimanja gledaju kroz zrelost za donošenje odluka, a poziv smatraju izrazom osobnosti. Humanističke teorije govore kako je vodeća uloga osobe samospoznaja, dok povijesno-kulturološki pristup orijentaciju objašnjava procesom odgovaranja na intrinzične elemente individue, koji su povezani s društvenim okruženjem (Carmona, Cortina i Diana, 2012).

U 21. stoljeću obrazovna je orijentacija u potpunosti uronjena u školsko okruženje, ali još uvijek postoji potreba redefinicije uloge orijentadora (Hernández Rivero i Mederos Santana, 2018). Prijedlog Međunarodne udruge za obrazovno i profesionalno usmjeravanje zahtijeva figuru savjetnika koji mora zadovoljavati standarde obuke za savjetnika, definirajući osnovni profil

kompetencija za sve savjetnike: što uključuje konceptualni, socijalni, etički te tehničko-metodološki aspekt. Potrebno je uspostaviti nove mehanizme reguliranog obrazovanja za savjetnike, bez obzira na populaciju koju usmjeravaju ili savjetuju. Iako je uočljiv napredak u usmjeravanju, još uvijek je potrebna artikulacija sustava usmjeravanja u Španjolskoj. Prvenstveno, uočavaju se različita shvaćanja orijentacije što pokazuje neadekvatno razumijevanje njezine uloge i važnosti za razvoj osoba kojima je savjetovanje namijenjeno (García, 2010).

Pozitivan aspekt orijentacije jest što se uočio porast u istraživanjima o profesionalnoj orijentaciji od 60% između 2010. i 2019. (Torrecilla-Sánchez, Gamazo, Sánchez-Prieto, 2022). Istraživanja se bave osobnim razvojem, razvojem karijere, poučavanjem e-učenjem te pozornošću na raznolikosti. Metodologija koja se odabire je u većini slučajeva kvantitativna (52%). Četvrtina objavljenih istraživanja koristila su se kvalitativnim metodama istraživanja, a ostatak su teorijska istraživanja ili prijedlozi. Obzirom na sudionike istraživanja, najviše se proučavaju učenici, zatim učitelji, nakon čega slijede dokumenti, savjetnici, te obitelji. Orijetacija je najviše istražena na srednjem i sveučilišnom obrazovanju, a najmanje se proučava radni odgoj i obrazovanje, strukovno osposobljavanje. Najaktualnije teme kojima se bave istraživači tiču se podučavanja, kompetencija i emocionalne inteligencije, kao i obrazovna inkluzija. Studijom je potvrđeno kako je disciplina orijentacije u usponu. Istraživači prepoznaju važnost produbljivanja znanja kako bi područje orijentacije molo napredovati. Najveći postotak studija usmjeren je na školske kontekste, dok se vrlo malo istraživanja bavi na kontekst zajednice ili organizacije, što dovodi do smjernica za dalje istraživanje (Torrecilla-Sánchez, Gamazo, Sánchez-Prieto, 2022)

Četiri su načela koja se trebaju razmatrati kod vođenja u profesionalnoj orijentaciji: prevencija, razvoj, društvena intervencija te individualno jačanje (Hervas Avilés, 2006). Temelj načela prevencije očituje se u potrebi da se populaciju pripremi za prevladavanje kriza tijekom osobnog i profesionalnog razvoja. Cilj je naučiti osobe zdravim ponašanjima te poboljšanje vještina (interpersonalna i intrapersonalna inteligencija) (Pérez, Filella i Bizquerra, 2009). Načelo razvoja orijentaciju shvaća kao intervencijski mehanizam osobnog rasta i razvoja vlastitih potencijala. U tom smislu, orijentacija je proces potrage vlastitog i kolektivnog životnog projekta. Društvena intervencija podrazumijeva obraćanje pažnje na holističku perspektivu, a pojedinci moraju prepoznati okolišne i kontekstualne čimbenike. Kontekst utječe na osobni razvoj zbog direktnog utjecaja na donošenje odluka. Individualno jačanje ima za cilj spriječiti nejednakost podupiranjem

pojedinaца na djelovanje u svojem neposrednom okruženju, razvijanje vještina i sposobnosti (Ormaza-Mejía, 2019).

Cilj profesionalnog usmjeravanja jest pomoći osobi da prepozna sebe, otkriti na koji način razmišlja, koje interese ima, kao i mogućnosti i resurse (Sánchez Curbelo, Toledo Díaz, Acosta Gómez, 2019). Nadalje, Ibarra (2005) navodi kako se profesionalno usmjeravanje izvodilo samo u ključnim životnim trenucima izbora karijere. S druge strane, danas se profesionalno usmjeravanje smatra dugotrajnim procesom koji treba ponuditi djeci, adolescentima, mladima i odraslima.

Profesionalna orijentacija i usmjeravanje kao dio poslova pedagoga i orijentadora

Kako bi pedagog bio uspješan na području rada profesionalne orijentacije potrebno je da je informiran o načinima izvedbe profesionalne orijentacije te o stvarnim mogućnostima škole. Pedagog treba biti otvoren za promjene i inovacije, kao i imati interesa za prikupljanje podataka o specifičnostima, sklonostima i interesima učenika koji polaze određenu školu (Jurić, 2004)

Orijentadori se svakodnevno moraju suočavati s velikom raznolikošću pitanja obrazovne, radnim i društvenim okruženjem, gdje protagonisti nisu samo učenici, već i učitelji (Mejías Abad i Supervía, 2018). Profesionalna orijentacija usmjerava učenike prema njihovim sposobnostima, osobinama ličnosti i društvenim potrebama. Orijetacija podrazumijeva savjetodavni rad s učenikom i pedagogom, razrednikom i drugim nastavnicima. Obrazovno i profesionalno usmjeravanje pravo je učenika te čimbenik kvalitete obrazovanja. Svaki učenik treba imati mogućnost savjetovanja na području profesionalne orijentacije (Barreira Arias, López Castedo i Domínguez Alonso, 2015).

Istraživanje Amor i Serrano Rodríguez (2020) pokazuje kako učenici u smislu profesionalne orijentacije najviše imaju potrebu za prevenciju poteškoća u učenju, potrebno ih je educirati i savjetovati u polju tehnika učenja, te poznavanju sebe. Nadalje, važno je učenicima pružiti informacije o studiranju ili daljnjem školovanju, stipendijama i tečajevima. Također postoji potreba za primanje pomoći pri donošenju odluka o vlastitoj akademskoj ili profesionalnoj budućnosti. Potreba za profesionalnom orijentacijom objašnjava se neusklađenošću odgojno – obrazovnih struktura i tržišta rada. Interesi i želje učenika pri završetku srednjoškolskog obrazovanja često su stavljeni iznad stvarnih potreba tržišta rada. Profesionalna orijentacija je

neodvojiva od škole i obrazovnog sustava obzirom da ima za cilj omogućiti učenicima razvoj profesionalnih interesa. Nadalje, istraživanje Babarović i Šverko (2011) utvrdilo je kako učenici osnovnih škola nisu dovoljno zreli za odabir zanimanja. Točnije, više od pola ispitanika osnovnih škola nije lako donijelo odluku o upisu srednje škole, a čak 78% ispitanih maturanata je teško donijelo odluku o karijeri. Usprkos izražavanju teškoća pri odabiru daljnjeg puta obrazovanja ili zaposlenja, samo 10% ispitanika traži pomoć stručnjaka Babarović i Šverko, 2011). Razdoblje adolescencije samo je po sebi izazovno budući da se tada mlada osoba susreće s različitim obvezama koje počinju biti obveze odrasle osobe, mijenja im se tijelo i događaju se hormonske promjene. Osim spomenutih izazova, učenici su primorani suočiti se s ozbiljnim razmišljanjem o budućnosti i karijeri tijekom čega im je potrebna potpora, savjet i pomoć pedagoga i orijentadora.

Profesionalnu orijentaciju možemo promatrati kao krucijalnu pedagošku kategoriju te je ona neodvojiva od odgojno-obrazovnog procesa (Petani, Iveljić i Sikirić, 2020). Profesionalna orijentacija od pedagoga/orijentadora zahtijeva izlaganje učenika prilikama za profesionalni razvoj koje će im biti dugoročno korisne, a prikladne su za najveći mogući broj učenika (Levy i Lemberger-Truelove, 2021). Online dostupni godišnji planovi i programi stručnih suradnika pedagoga različito raspodjeljuju svoje sate. Tako se može pronaći godišnji plan i program u kojemu pedagog odvaja 150⁵ sati godišnje za poslove povezane s profesionalnim usmjeravanjem i informiranjem. Druge škole izdvajaju mnogo manje sati; 34⁶ i 70⁷ sati godišnje. Poslovi povezani s profesionalnom orijentacijom uključuju suradnju s učiteljima i razrednicima, otkrivanje profesionalnih interesa učenika, predavanja, predstavljanja ustanova u kojima je moguć nastavak obrazovanja, utvrđivanje profesionalnih interesa, testiranje sposobnosti učenika, individualni savjetodavni rad s učenicima o upisima na fakultet ili u srednju školu, savjetodavni rad s roditeljima te vođenje dokumentacije vezane uz profesionalnu orijentaciju.

---

⁵ Godišnji plan i program rada stručnog suradnika pedagoga. Dostupno na: http://os-jsurana-visnjan.skole.hr/upload/os-jsurana-visnjan/images/static3/1382/attachment/Godisnji_plan_program_rada_pedagog__2017_18.pdf

⁶ Godišnji plan i program rada stručnog suradnika pedagoga. Dostupno na: <https://www.ostitusabrezovackog.hr/wp-content/uploads/2018/10/GPP2018-2019-ORIGINAL.doc-za-web.pdf>

⁷ Godišnji plan i program rada stručnog suradnika pedagoga. Dostupno na: http://os-novska.hr/images/Godi%C5%AInji_plan_i_program_2019-2020.pdf

U Kraljevini Španjolskoj orijentadori znatno više provode vremena u profesionalnoj orijentaciji i usmjeravanju. Na primjer, u godišnjem planu orijentadora iz Andaluzije stoji kako orijentador izdvaja 7 sati tjedno⁸, što znači 308 sati godišnje. Godišnji plan orijentacije iz C.E.O. Mogán uključuje 11 sati orijentacije tjedno, što čini 484 sati godišnje. Poslovi se vežu uz dizajniranje, razvoj i evaluaciju programa profesionalnog usmjeravanja, distribuiranje informacija učenicima i njihovim obiteljima, individualno profesionalno savjetovanje, utvrđivanje potreba i interesa učenika provedbom testova, odabir sadržaja za stvaranje posebnog školskog predmeta orijentacije i slično.).

Studija (Sánchez Curbelo, Toledo Díaz, Acosta Gómez, 2019) koja je uključivala učenike 6. razreda, učitelje i ravnatelje pokazala je kako usmjerenost prema struci pedagoški nije u središtu velikog dijela obitelji, a studija je bila usmjerena na motivaciju djece i adolescenata te na mogućnost izbora jednog ili drugog zanimanja. Isti autori također ističu nedostatke u profesionalnoj orijentaciji poput neorganiziranosti, premali naglasak na obiteljsko okruženje, nedostatak strogoće u izradi i izvođenju radnji pedagoškog usmjeravanja, slabu metodičku pripremu kadrova savjetovatelja i učitelja. Autori pridaju veliku važnost utjecaju obitelji pri odabiru zanimanja te govore kako roditelji uvijek utječu na izbor zanimanja svoje djece na način da stimuliraju i omogućavaju učenje i stjecanje iskustva te djeluju kao model identifikacije.

Pedagoško savjetovanje i profesionalnu orijentaciju i informiranje povezujemo zbog sličnih karakteristika. Pedagozi i orijentadori u oba slučaja susreću se s problemom nekog učenika. Oba procesa zahtijevaju uspostavljanje odnosa, upoznavanje učenikovih interesa te postavljanje ciljeva. U savjetovanju, baš kao i kod profesionalne orijentacije potrebno je individualizirati pristup učeniku, uzeti u obzir učenikove sklonosti, ograničenja i potencijale. Pedagoško savjetovanje može se shvatiti kao krovni pojam povezan s profesionalnom orijentacijom. Drugim riječima, profesionalna orijentacija obuhvaća savjetovanje kojemu je krajnji cilj odluka o određenom nastavku obrazovanja ili ulasku u svijet rada.

---

⁸ Plan de orientación y acción tutorial. Dostupno na: https://www.juntadeandalucia.es/averroes/centros-tic/41008970/helvia/sitio/upload/POAT_201112.pdf

5.4. *Percepcija pedagoga i orijentadora od strane pedagoga i orijentadora, učenika, nastavnika i generalne populacije*

Sljedeće poglavlje ima zadatak prikazati istraživanja na području Republike Hrvatske i Kraljevine Španjolske na temu percepcije pedagoga i orijentadora.

Republika Hrvatska

Kvalitativno istraživanje (Budić, 2017) bavilo se mišljenjem pedagoga o vlastitom shvaćanju funkcije savjetnika te specifičnostima savjetodavnog rada. Zadaci istraživanja bili su istražiti važnost i rezultate cjeloživotnog obrazovanja te ispitati učestalost suradnje s roditeljima i drugim članovima stručne službe od strane pedagoga. Istraživanje je provedeno sa pet pedagoga iz osnovnih škola i pet pedagoga iz srednjih škola, a metoda je bila intervju. Zaključak istraživanja jest da obrazovanje koje se stiče na fakultetu nije dovoljno „da bi se osoba mogla nazvati kompetentnim stručnjakom“ (Budić, 2017: 71), te da je potrebno kombinirati teorijsku podlogu kako bi se steklo iskustvo. Poblize, ispitanici iz osnovnih škola pozitivnije su procjenjivali stupanj znana koje im je omogućilo formalno obrazovanje od ispitanika iz srednjih škola. Međutim, obje grupe ispitanika se slažu kako je tijekom studija nedostajao praktičan rad kako bi kvalitetno i kompetentno obavljali odgojno-obrazovni rad. Pedagozi se slažu kako ne mogu posvetiti onoliko vremena savjetodavnom radu koliko bi željeli zbog velike količine obveza u radnom danu. Nadalje, iz perspektive ispitanih pedagoga, roditelji rado surađuju pri rješavanju problema, često iniciraju savjetovanje (Budić, 2017), dok druga istraživanja daju suprotne rezultate (Kolpak, 2006; Buljubašić-Kuzmanović i Kretić-Majer, 2008). Na primjer, Lukaš i Gazibara (2010), govore kako samo 5,49% roditelja odabire savjetovanje kao način suradnje sa školom.

Ispitanici naglašavaju kako je za obavljanje kvalitetnog posla bitno cjeloživotno obrazovanje pod kojim podrazumijevaju pohađanje edukacija, skupova i seminara te razmjenu iskustva s drugim stručnim suradnicima.

Istraživanje autorice Brnas (2021) provelo se nad šest pedagoga u zagrebačkim školama. Otkriveno je kako većina ispitanika definira savjetovanje kao pružanje pomoći i podrške svim

akterima odgojno – obrazovnog procesa, a kada se govori o učenicima, poticanje istih na učenje, rješavanje problema te samostalno donošenje odluka. Pedagoško savjetovanje je za ispitanike jedno od najvažnijih područja profesionalne uloge pedagoga, te ga većina ispitanih provodi svakodnevno. Nadalje, sudionici temelje uspješnost pedagoškog savjetovanja na razini osviještenosti i ostvarenosti osobe koja provodi savjetovanje. Najvažnije kompetencije koje ispitanici izdvajaju su: profesionalan pristup, komunikacijske vještine, empatičnost i samosvijest. Sudionici se slažu kako im studij pedagogije (formalno obrazovanje) nije dao ključna znanja i vještine kako bi kvalitetno provodili savjetovanje. Iskazano je nezadovoljstvo brojem i dostupnošću seminara i edukacija o savjetovanju. Od potreba sudionici nadalje navode pripadanje kolektivu, vremenski okvir, dodatne edukacije, miran i poticajan prostor za rad, više literature, kvalitetniju suradnju s roditeljima i učiteljima te mogućnost rada na sebi kroz supervizijske grupe ili terapije. Izazovi s kojima se pedagozi susreću su nedolazak ili nedobrovoljno sudjelovanje u savjetovanju od strane roditelja i učenika, prekidanje procesa od strane kolega, otpor učenika koji nisu motivirani te manjak podrške od strane roditelja. Osim navedenog, ispitanici pedagozi govore kako žele provoditi savjetodavni rad što je češće moguće, no, to im ne dopuštaju vremenski resursi. Također, pedagozi se smatraju relativno kompetentnima za provođenje savjetodavnog rada. Osobe s više radnog iskustva procjenjuju se kompetentnijima, dok pedagozi koji kraće rade u praksi naglašavaju kako imaju teorijskog znanja, a manje praktičnog znanja (Brnas, 2021).

Nadalje, istraživanje Pavlović Breneselović (2013) provedeno je s tri uzorka: anketa nad 240 sudionika različitih profila (slučajni prolaznici), anketa nad 40 studenata prve i četvrte godine pedagogije te intervju s djecom predškolske dobi. Istraživanje je otkrilo kako studenti prve i četvrte godine pedagogije vrlo različito doživljavaju svoju (buduću) profesiju. Studenti prve godine govore kako se pedagog bavi radom sa djecom, stručnom pomoći i odgojem i obrazovanjem. Stariji studenti, osim spomenutih područja više naglašavaju unapređenje rada škole. Nadalje, istraživanje provedeno nad slučajnim prolaznicima pokazalo je kako polovica ispitanika ne zna tko je pedagog ili miješa profesiju pedagoga s drugim profesijama. Više od jedne petine ispitanika pedagoga povezuju s učiteljem i odgajateljem pri čemu ne razlikuju specifičnost pedagoga; poistovjećuju ju s ostalim profesijama koje se bave odgojem i obrazovanjem. Desetina ispitanika opisuje pedagoga dobrim čovjekom, muškarcem, logopedom, doktorom za oči, psihologom za djecu iz čega se može zaključiti kako ispitanici ne znaju čime se pedagog bavi.

Treća faza istraživanja pokazala je kako djeca predškolskog uzrasta percipiraju pedagoga na pozitivan način, kao osobu kojoj se mogu obratiti i koja ima funkciju pomagača (Pavlović Breneselović, 2013).

Provedena studija (Žužić i Markušić, 2017) nad riječkim srednjoškolcima pomoću anketnog upitnika obuhvaćala je 250 ispitanika. Cilj istraživanja bio je ispitati i utvrditi percepcije učenika o profesionalnom ugledu i statusu i pedagoga uzimajući u obzir kompetencijski profil, područja rada te društveni status pedagoga. Dobiveni rezultati pokazuju da učenici smatraju profesiju pedagoga potrebnom u školskom kontekstu te kako ispitanici razlikuju odrednice profesije pedagoga u odnosu na druge profesije. Učenici prepoznaju pedagoga kao stručnu osobu koja je usmjerena na potrebe učenika, a od najčešćih poslova koje pedagog obavlja izdvajaju savjetodavni rad, praćenje i vrednovanje rada u školi te unaprjeđivanje osobnog rada i rada nastavnika. U rangiranju položaja zanimanja, pedagog je smješten na pretposljednje mjesto, što dovodi u pitanje društveni status profesije.

Kraljevina Španjolska

Istraživanje (Vélaz de Medrano, Repetto, Blanco, Guillamón, Negro y Torrego, 2001) nad 110 orijentadora otkrilo je kako većina savjetnika smatra da njihova početna formalna obuka nije imala veliku korist za razvoj profesije. Također, orijentadori ne vide gotovo nikakve mogućnosti za napredovanje unutar svoje profesije te naglašavaju potrebu za boljim materijalnim sredstvima i ljudskim resursima. Sindikate i udruge orijentadora smatraju važnima, no, govore kako nije dovoljno pripadnika profesije uključeno i aktivno u njima. Nadalje, savjetnici su nezadovoljni zbog toga što imaju premalo vremena za neposredni savjetodavni rad koji smatraju krucijalnim obzirom da imaju mnoštvo drugih obveza. Također, govore kako savjetodavna i koordinacijska funkcija zahtijevaju više treninga. Drugo istraživanje (Boza, Salas i Toscano (2007) provedeno nad srednjoškolskim orijentadorima otkrilo je kako orijentadori neizravnu intervenciju (savjetovanje, poticanje promjena) i organizaciju (uloga komunikatora i koordinatora) smatraju najrelevantnijima. Međutim, savjetnici ne provode najviše vremena u tim ulogama. Uloge u kojima provode najviše vremena su vezane uz izravnu intervenciju (evaluacija učenika). Nadalje, orijentadori ispitani u studiji Hernando i Montilla (2009) najvažnijim percipiraju savjetovanje i konzultacije s roditeljima, koordinaciju s kolegama te organizacijama van škole. Poteškoće u radu

s kojima se savjetnici susreću uključuju širinu funkcija koje obavlja savjetnik, oskudicu vremena te činjenicu da rad savjetnika ovisi o osobnim karakteristikama koje djeluju kao pomagači ili blokatori u obavljanju posla. García López., Aramburuzabala Higuera i Cerrillo Martin (2016) naglašavaju kako postoji višak funkcija i zadataka koje orijentadori obavljaju, a odnose se na savjetovanje, evaluaciju i osmišljavanje programa. Također, savjetnici doživljavaju osobne karakteristike kao nešto što se ne da poboljšati. Drugim riječima, međuljudske vještine uvelike uvjetuju rad savjetnika. Luque (2005) je u istraživanju otkrio kako trećinu radnog vremena savjetnici posvećuju potrebama učenika, dok nešto manje vremena posvećuju podučavanju, a oko 10% vremena posvećuju učiteljima i primjeni orijentacijskih programa. Poteškoće koje ispitanici u ovom istraživanju izdvajaju također uključuju nedostatak vremena, obuke i preopterećenost poslom. Gledajući na društveno priznanje, ističu kako ih ravnatelji škole prepoznaju profesionalcima, cijene ih i surađuju. Učenici i roditelji donekle prepoznaju orijentadore i cijene ih, ali malo surađuju. Iznenađna činjenica je kako profesori najmanje surađuju i cijene orijentadore. Ista studija zaključila je kako je percepcija vlastitog zadovoljstva savjetnika općenito slaba (Luque, 2005).

Kod definiranja svoga posla, orijentadori opisuju svoj rad kao suradničku pomoć kojoj je cilj razvoj škole u cjelini, poticanje i uvođenje inovacija te pokušaj utjecaja na odabir daljnjeg obrazovanja učenika. Nastavnici, s druge strane, percipiraju savjetnika kao stručnjaka za probleme učenika (Luna i Martín, 2008). Cano i García Nieto (2009) također su zaključili kako nastavnici smatraju najvažnijim poslovima orijentadora profesionalno usmjeravanje i dijagnostiku, dok orijentadori smatraju kako imaju najveći doprinos poticanju i uvođenju inovacija, istraživanjima i stručnom osposobljavanju. Prema percepciji orijentadora, nastavno osoblje cijeni doprinos u aspektima koji se odnose na brigu o učenicima, a mnogo manje aspekt pomoći samom nastavnom osoblju.

Ispitani učitelji i nastavnici u studiji Anaya, Suárez i Pérez González (2009) procjenjuju kako imaju najveću potrebu za suradnjom s orijentadorom u skrbi za učenicima s problemima u ponašanju, poteškoćama u učenju i posebnim obrazovnim potrebama bez obzira na godine iskustva u radu. Potreba za orijentadorom se smanjuje iskustvom nastavnika. Nastavnici izriču manju potrebu za savjetovanjem orijentadora što imaju više godina iskustva u područjima nastavnih resursa, vrednovanja, stvaranja školske klime, dizajniranja kurikuluma te kod stvaranja odnosa s

roditeljima učenika. Drugim riječima, nastavnici izriču potrebu za savjetnikom kod izravnog kontakta s učenicima, dok ne izriču veliku potrebu za kurikularnim savjetovanjem. Domingo i Hernández (2008) otkrili su kako su savjetnici veći oslonac učiteljima od nastavničkih centara i inspekcije. Međutim, ispitani nastavnici govore kako su savjetnici često predaleko od onoga što znači svakodnevni život u učionici, stranci su realnosti učionice. Nastavnici govore kako se može lako primijetiti da savjetnik nema iskustva u neposrednom radu u učionici s učenicima na temelju jezika kojim se savjetnici koriste. U spomenutom istraživanju (Domingo i Hernández, 2008) nastavnici ističu potrebu za pomoći na tri područja: strateška dimenzija, područja rada te na dimenziji emocionalnog odnosa. Pomoć u strateškoj dimenziji uključuje pomoć u olakšavanju timskog rada, organiziranja sastanaka te dijagnosticiranja problema u školi. Nadalje, nastavnici zahtijevaju rješenja za probleme tematike discipline, evaluacije, zakonodavstva te prihvaćanja različitosti. Na području emocionalnog odnosa, nastavnici ističu potrebu da ih orijentador doživljava profesionalcima, očekuju savjete kako se ne bi osjećali sami te emocionalnu potporu kako bi dobili sigurnost i ohrabrenje (Chao, 2011).

Studija provedena 2018. (Mejías Abad i Supervía) u španjolskoj pokrajini Aragón pokazala je kako u radu savjetnika 59,17% ispitanika pozitivno ocjenjuje rad orijentacijskog savjetnika, a 25,83% ispitanika ga ocjenjuje jako pozitivnim. Ispitanici iskazuju potrebu za većim naglaskom na profesionalnu i akademsku orijentaciju umjesto orijentacije u osobnom smislu. Međutim, ispitanici ističu kako bi radije da funkciju orijentiranja vrše tutori nego orijentacijski savjetnici. Također, ispitanici smatraju kako je najvažnija funkcija orijentacijskog savjetnika birokratske prirode, poput izrade Programa orijentacije i planiranja poučavanja. Ovaj podatak može biti prediktor upitnog statusa profesije orijentadora u pokrajini Aragón, a možda i šire. S druge strane, orijentacijski savjetnici svoj rad prepoznaju nešto manje pozitivnim. Točnije, 27,30% savjetnika smatra da je njihov utjecaj malo pozitivan, 27,30% pozitivan, a 40,90% svoj rad procjenjuje vrlo pozitivnim.

Prikazom istraživanja o percepcijama savjetnika i učitelja da se zaključiti kako postoje poteškoće u suradnji sa stajališta dviju skupina. Važno je naglasiti kako učitelji i savjetnici imaju različite potrebe i očekivanja jedni od drugih. Doprinos istraživanja percepcije orijentadora očituje se u tome što prepoznavanje potreba nastavnika otvara vrata savjetnicima za bolju suradnju i zadovoljavanje potreba nastavnika, što neminovno utječe na zadovoljavanje potreba učenika.

Komparacijom percepcije pedagoga i orijentadora u Republici Hrvatskoj i Kraljevini Španjolskoj da se zaključiti kako oba profila profesije nisu jako zadovoljna svojim statusom. Pedagozi, kao i orijentadori govore kako im formalno obrazovanje nije dalo dovoljno znanja za realnost prakse. Od potreba pedagozi ističu bolju suradnju s roditeljima i učiteljima, više vremena za savjetodavni rad te više mogućnosti za samousavršavanje. Baš kao u Republici Hrvatskoj, orijentadorima je potrebno više vremena za savjetodavni rad te više mogućnosti za samousavršavanje. Edwards, Grace i King (2014) su također zaključili kako školski savjetnici nemaju dovoljno vremena za učinkovit savjetodavni rad zbog višestrukih funkcija i dužnosti. Srednjoškolci u Republici Hrvatskoj prepoznaju tko je pedagog i čime se bavi, dok generalna populacija jedva prepoznaje ili ne prepoznaje specifičnost pedagoga. U Kraljevini Španjolskoj učenici i roditelji cijene i prepoznaju orijentadora manje od ravnatelja, ali više nego nastavnici. Orijentadori svoj rad ocjenjuju malo pozitivnim te vrlo pozitivnim, dok ispitanici (savjetovane osobe) rad orijentadora ocjenjuju pozitivnim i vrlo pozitivnim. Isto tako, pedagozi su srednje zadovoljni svojim savjetodavnim radom u Republici Hrvatskoj.

6. Usporedba profesionalnog identiteta pedagoga i orijentadora

U Republici Hrvatskoj savjetovanje provode pedagozi, psiholozi, socijalni radnici i edukacijski rehabilitatori, dok u Kraljevini Španjolskoj tu ulogu dijele orijentadori, odgajatelji, učitelji, psiholozi, socijalni radnici i ravnatelji. Radi utvrđivanja profesionalnog identiteta pedagoga, odnosno, orijentadora, u nastavku se daje usporedba spomenuta dva profila zanimanja na temelju mogućnosti zaposlenja, funkcije, obavljanja poslova i načina obrazovanja. Pedagog se bavi istraživanjem odgoja i primjenom teorijskih spoznaja unaprjeđenja kvalitete života učenika, dok je orijentador specijaliziran za pomoć učenicima i nastavnicima. Pomoć koju pruža orijentador bazira se na savjetodavnom radu oko unaprjeđivanja odgojno-obrazovne prakse te problema sa odabirom zanimanja, teškoća u učenju ili odnosima. Orijentadori su zaposleni u osnovnim i srednjim školama, zavodima i centrima za strukovno osposobljavanje, privatnim tvrtkama te agencijama za zapošljavanje, a pedagozi mogu raditi u predškolskim i školskim ustanovama, andragoškim ustanovama, kadrovskim službama velikih tvrtki, učeničkim i umirovljeničkim domovima, penološkim ustanovama, centrima za kulturu, ustanovama za organizaciju slobodnog vremena, vojsci, policiji te u zavodima za zapošljavanje.

U Kraljevini Španjolskoj osoba koja obavlja najbližiji posao pedagogu zove se „*orientador*“, što se može prevesti kao orijentador ili savjetnik. Najveći dio poslova koje „*orientador*“ obavlja vežu se uz profesionalnu orijentaciju, ali mu je savjetovanje u smislu savjetodavnog, odnosno, pedagoškog razgovora također jedan od glavnih fokusa. Uspoređujući uloge savjetnika (*orientador*) i pedagoga možemo reći kako su obje profesije vrlo slične. Iako u španjolskom jeziku sam naziv „*orientador*“ sa sobom podrazumijeva orijentaciju, „*orientador*“ je mnogo više od toga. Funkcija savjetnika jest integracija učenika, psihološko savjetovanje te pedagoška orijentacija. Orijentador obavlja funkciju instruktora, promotora obrazovanja, razvoja i osposobljavanja. S druge strane, pedagog sudjeluje u svim fazama odgojno-obrazovnog procesa te ima ulogu učitelja, istraživača, koordinatora, savjetnika i stručnjaka za unapređenje odgojno-obrazovnog procesa. Orijentador obavlja poslove usmjeravanja rada učitelja, motiviranja nastavnika, poticanja solidarnosti, poštovanja i suradnje, podržavanja učenika u profesionalnom, emocionalnom i obrazovnom razvoju. Orijentador također radi na prevenciji školskog neuspjeha te na otkrivanju učenika s posebnim obrazovnim potrebama. Pedagog surađuje sa svim akterima

odgojno-obrazovne ustanove, prati i izvodi odgojno-obrazovni rad, savjetuje prosječne učenike i učenike s posebnim obrazovnim potrebama, profesionalno informira i usmjerava te unapređuje svaki aspekt nastave kako bi bila korisna svakom učeniku. Obje profesije surađuju s učiteljima, roditeljima i drugim akterima odgojno-obrazovne ustanove, imaju ulogu voditelja, evaluatora i medijatora. Nadalje, kako savjetnik, tako i pedagog rade na administrativnim poslovima, unaprjeđuju kvalitetu nastave te su nositelji promjena. „*Orientador*“ radi na psihološkom savjetovanju te ima zadatak (između ostalog) dijagnosticirati učenike s posebnim obrazovnim potrebama, za razliku od pedagoga.

U Kraljevini Španjolskoj obavljanje posla orijentadora zahtijeva završavanje preddiplomskog studija iz područja ranog odgoja, psihologije ili psihopedagogije te polaganje Stručnog ispita. Stručni ispit se sastoji od dva dijela: (1) specifična znanja o određenoj temi te pisanje rada na jednu od izvučenih tema; (2) akcijski plan orijentacije i poučavanja te predstavljanje programa intervencije. Na španjolskom području, autonomne zajednice imaju moć odlučivanja o nekim aspektima obrazovanja i zapošljavanja savjetnika. Orijetadori imaju prosječnu plaću od 2 000,00 eura (oko 15 000,00 kn). Kako bi osoba mogla obavljati poslove pedagoga u Republici Hrvatskoj, potrebno je završiti preddiplomski i/ili diplomski studij pedagogije. Završetkom studija osoba je osposobljena za rad u privatnom sektoru, a kako bi se mogla zaposliti u javnom sektoru, potrebno je obaviti pripravništvo u odgojno-obrazovnoj ustanovi (koje traje godinu dana) i položiti Stručni ispit. Mnogi pedagozi odlučuju nastaviti svoje obrazovanje educiranjem iz terapijskih pravaca kako bi uspješnije provodili savjetodavni rad koji je ključan dio poslova pedagoga. Pedagozi imaju plaću između 5 000,00 i 8 000,00 kuna.

Pedagozi i orijentadori su osobe sa završenim visokoškolskim obrazovanjem na području pedagogije. Međutim, u Kraljevini Španjolskoj ne postoji specifičan fakultet za orijentadore, već se na profesiju orijentadora gleda kao na specifično usmjerenje u odgojno-obrazovnoj znanosti.

Razlike u profesijama pedagoga i orijentadora očituju se u mjestu zapošljavanja: pedagozi su šire profilirani stručnjaci za odgoj te se iz tog razloga zapošljavaju u svim ustanovama odgoja i obrazovanja uz centre za kulturu, ustanove za provođenje slobodnog vremena, vojsku i policiju, dok se orijentadori zapošljavaju u osnovnim školama, zavodima i centrima za strukovno osposobljavanje, privatnim tvrtkama te agencijama za zapošljavanje. Nadalje, orijentadori

obavljaju psihološko savjetovanje te su kompetentni otkriti učenika s posebnim obrazovnim potrebama. S druge strane, pedagozi obavljaju pedagoško savjetovanje te ne dijagnosticiraju učenike, već rade s njima i šalju ih na procjene stručnjacima poput psihologa, logopeda i edukacijskih rehabilitatora. U Kraljevini Španjolskoj ne postoji studij pedagogije te nije potrebno obaviti pripravnički staž kako bi osoba mogla raditi u javnom sektoru. Također, Dohodak pedagoga je skoro duplo manji od dohotka orijentadora. Sličnosti i razlike pedagoga u Republici Hrvatskoj i orijentadora u Kraljevini Španjolskoj prikazani su tablično (tablica br.1) Podebljani dijelovi označavaju razlike u aspektima zanimanja stručnog suradnika pedagoga i orijentadora.

Kriterij/obilježje	Kraljevina Španjolska – orijentador	Republika Hrvatska – pedagog
Mogućnost zaposlenja	Osnovne i srednje škole, zavodi i centri za strukovno osposobljavanje, privatne tvrtke, agencije za zapošljavanje	Predškolske i školske ustanove, zavodi za zapošljavanje, andragoške ustanove, kadrovske službe tvrtki, učenički, umirovljenički i popravni domovi, centri za kulturu, ustanove za provođenje slobodnog vremena, vojska, policija
Funkcija	Integracija učenika, pedagoška orijentacija, psihološko savjetovanje	Integracija učenika, pedagoška orijentacija, pedagoško savjetovanje
Poslovi/zaduženja	Suradnja sa svim akterima odgojno-obrazovne ustanove, prevencija školskog neuspjeha, otkrivanje učenika s posebnim obrazovnim potrebama , savjetovanje učenika i profesora, profesionalno informiranje i usmjeravanje, unapređenje nastave	Suradnja sa svim akterima odgojno-obrazovne ustanove, prevencija neuspjeha, rad s učenicima s posebnim obrazovnim potrebama , savjetovanje učenika i profesora, profesionalno informiranje i usmjerava, unapređenje nastave
Način obrazovanja	Preddiplomski studij (rani odgoj, psihologija ili psihopedagogija) + Stručni ispit	Preddiplomski i/ili diplomski studij pedagogije + pripravnički staž + Stručni ispit

Tablica br. 1: Prikaz sličnosti i razlika pedagoga i orijentadora

7. Zaključak

Prikazom literature definirani su temeljni pojmovi u hrvatskom i španjolskom jeziku te su prikazana istraživanja na temu savjetovanja, profesije savjetnika te istraživanja na području percepcije pedagoga/orijentadora. Zbog nedovoljnog broja literature i publikacija na temu percepcije spomenutih profesija, preporuča se ispitati i usporediti status pedagoga i orijentadora u Republici Hrvatskoj i Kraljevini Španjolskoj pomoću anketnog upitnika ili intervjuiranjem pedagoga, orijentadora, učenika, roditelja ili nastavnika. Prikazana istraživanja bave se različitim populacijama te su nepogodna za usporedbu. Iz tog je razloga potrebno istražiti percepciju savjetnika i pedagoga na relativno homogenom uzorku. Nedostaci u dosadašnjim istraživanjima uključuju male uzorke te ograničavanje na jednu županiju/pokrajinu. Značaj ovakvog tipa istraživanja ogledao bi se u boljem razumijevanju percepcije savjetnika i pedagoga od strane društva.

Status profesije pedagoga/orijentadora promatra se na temelju pet odrednica. Razvijenost profesije temelji se na teoriji i tehnologiji, stručnoj ekspertizi, prepoznatljivosti profesije, organiziranosti profesije te na profesionalnoj etici. Neke od odrednica profesije pedagoga/orijentadora još imaju prilike za unaprjeđenje. Među njima spada nerazvijenost instrumentarija, nepostojanje fenomena koji bi se nazvali isključivo pedagoškim (pojmovi kojima se bavi pedagogija se bave i druge srodne znanosti) te nedovoljna prepoznatljivost pedagoga/orijentadora u očima generalne populacije. Razlozi stanja profesije savjetnika (pedagoga i orijentadora) pripisujemo nedavnom pojavljivanju profesije. Iz tog razloga, ne možemo pedagoge i orijentadore smatrati poluprofionalcima.

Kvalitativnom analizom te analizom sadržaja odgovorilo se na istraživačka pitanja koja su uključivala povijesni razvoj profesija, način obrazovanja, područja rada te percepciju pedagoga i orijentadora. Profesija orijentadora u Kraljevini Španjolskoj postoji dulje nego profesija pedagoga u Republici Hrvatskoj. Obrazovanje za pedagoga i orijentadora obavlja se na različit način. Orijetadori su obvezni završiti preddiplomski fakultet iz područja psihologije, psihopedagogije, ranog i predškolskog odgoja ili učiteljski studij te položiti Stručni ispit za orijentadora. U Republici Hrvatskoj potrebno je završiti studij pedagogije te položiti Stručni ispit.

Nadalje, područja rada pedagoga i orijentadora imaju mnogo dodirnih točaka. Među njima su izdvojena dva posla kojima u kojima upravo pedagozi i orijentadori imaju najveći značaj - savjetovanje te profesionalna orijentacija. Razlika u savjetovanju dviju profesija uočena je u tome što su orijentadori obučeni za psihološko savjetovanje te dijagnosticiranje posebnih obrazovnih potreba, dok u Republici Hrvatskoj te poslove ne obavlja pedagog, već stručnjaci psiholozi i edukacijski rehabilitatori. Obzirom na rečeno, možemo zaključiti kako je orijentador pedagog osposobljen za dio poslova koji obavljaju psiholozi i edukacijski rehabilitatori. Međutim, percepcija profesije pedagoga i orijentadora gotovo je identična u dvije zemlje. Pedagozi i orijentadori nezadovoljni su vremenom kojim raspolažu za savjetovanje, mogućnostima usavršavanja te znanjem koje im je pružilo formalno obrazovanje. Zbog nedovoljnog broja literature i publikacija na temu percepcije spomenutih profesija, preporuča se ispitati i usporediti status pedagoga i orijentadora u Republici Hrvatskoj i Kraljevini Španjolskoj pomoću anketnog upitnika ili intervjuiranjem pedagoga, orijentadora, učenika, roditelja ili nastavnika. Prikazana istraživanja bave se različitim populacijama te su nepogodna za usporedbu. Iz tog je razloga potrebno istražiti percepciju savjetnika i pedagoga na relativno homogenom uzorku. Nedostaci u dosadašnjim istraživanjima uključuju male uzorke te ograničavanje na jednu županiju/pokrajinu. Značaj ovakvog tipa istraživanja ogledao bi se u boljem razumijevanju percepcije savjetnika i pedagoga od strane društva.

Literatura

1. AEOP (2022). Asociación Española de Orientación y Psicopedagogía. ¿Quiénes somos?, <https://aeopweb.wordpress.com/quienes-somos/>. Pristupljeno 17. Listopada 2022.
2. Amor M. I. i Serrano Rodríguez, R. (2020). Las competencias profesionales del orientador escolar: el rol que representa desde la visión del alumnado. *Revista de Investigación Educativa*, 38(1), 71–88.
3. Anić, V. i Goldstein, I. (2005). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber.
4. Babarović, T. i Šverko, I. (2011). Profesionalna zrelost učenika viših razreda osnovnih škola. *Suvremena psihologija*, 14 (1), 91-108.
5. Balthazard, C. (2015), What does it mean to be a professional?. HRP Series on Professionalization, Professionalism, and Ethics for Human Resources Professionals.
6. Baltrinic, E. R., i Wachter Morris, C. (2020). Reflections on the Pedagogical Foundations in Counselor Education. *Teaching and Supervision in Counseling*, 2(2), 69-81.
7. Benavent, José Antonio, and Renzina Fossati. El Instituto Municipal de Orientación (IMO) del Excmo. Ayuntamiento de Valencia: origen y evolución. *REOP-Revista Española de Orientación y Psicopedagogía* 15.2 (2004): 355-371.
8. Bizjak Igrec, J., Galić, M. i Fajdetić, M. (2014). *Pedagoški portfolio*. Zagreb: Profil.
9. Bogdanović, M. (2009). Prilog primarnoj profesionalnoj orijentaciji: kako do bolje povezanosti sa stvarnim životom? *Napredak*. 150(2): 224–249.
10. Bogler, R., i Somech, A. (2004). Influence of teacher empowerment on teachers' organizational commitment, professional commitment and organizational citizenship behavior in schools. *Teaching and Teacher Education*, 20(3), 277–289.
11. Borja, C. (2019). Orientador (a) Escolar. Más Que Un Pedagogo/a.¿ Un cambio de Paradigma? O solamente un cambio en nuestras funciones. *Educación y ciudad*, (37), 73-90.
12. Boza, Á., Salas, M., i Toscano, M. (2007). ¿ Qué es lo que hace un orientador?: Roles y funciones del orientador en educación secundaria. *XXI: revista de educación*, (9), 111-131.

13. Brnad, A., Stilin, A., i Tomljenović, L. (2016). Istraživanje motivacije i zadovoljstva zaposlenika u Republici Hrvatskoj. *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, 4(1), 109-122.
14. Brnas, N. (2021). *Iskustva i potrebe školskih pedagoga u pedagoškom savjetovanju učenika*. Diplomski rad. Sveučilište u Zagrebu.
15. Budić, M. (2017). Savjetodavni rad pedagoga u osnovnim i srednjim školama. Diplomski rad. Sveučilište u Zadru.
16. Buhai, S. L. (2012). Profession: A definition. *Fordham Urb*, 40, 241.
17. Buljubašić-Kuzmanović, V., Kretić Majer, J., (2008). Vrednovanje i samovrednovanje u funkciji istraživanja i unapređivanja kvalitete škole. *Pedagogijska istraživanja*, 5 (2), 139-151.
18. Butler, S. K., i Constantine, M. G. (2005). Collective Self-Esteem and Burnout in Professional School Counselors. *Professional School Counseling*, 9(1), 55-62.
19. Cai, Z., Guan, Y., Li, H., Shi, W., Guo, K., Liu, Y., ... Hua, H. (2015). Self-esteem and proactive personality as predictors of future work self and career adaptability: An examination of mediating and moderating processes. *Journal of Vocational Behavior*, 86, 86–94.
20. Cano, J. i García Nieto, N. (2009). Percepción del orientador acerca de la importancia que la comunidad educativa atribuye a sus funciones. [SP"s perceptions about the importance the school gives to his tasks] *Contextos Educativos*, 12, 55-75
21. Carmona, B., Cortina, Y., i Diana, M. (2012). La orientación profesional desde la perspectiva histórico Cultural del desarrollo humano. *Entelequia: Revista interdisciplinar*, 55-63.
22. Chao, M. L. (2011). *Buenas prácticas de asesoramiento psicopedagógico: estudio sobre el trabajo de dos orientadores de educación secundaria expertos y eficaces*. (Doktorska disertacija) Departamento de Psicología Evolutiva y de la Educación, Universidad Autónoma de Madrid.
23. Cobbold, C. (2015). Professionals without a profession? The paradox of contradiction about teaching as a profession in Ghana. *Journal of Education and Practice*, 6(6), 125–134.
24. Condori, P. (2016). Orientación profesional y satisfacción vocacional. *Revista de Investigación Psicológica*, (15), 45-58.

25. Council of the European Union (2008). Council Resolution on better integrating lifelong guidance into lifelong learning strategies 9286/04. Brussels
26. Diplomski studiji (2022). Pretraga studija, <<https://diplomski.studij.hr/>>. Pristupljeno 29. svibnja 2022.
27. Domingo, J. (2010). Comprender y redireccionar las prácticas de asesoría. *Revista Iberoamericana de Educación*, (54), 65-83.
28. Domingo, J. i Hernández, V. (2008). Revisión de la práctica asesora desde la voz del profesorado. [Review of advising practice from the teacher's voices]. *Revista de curriculum y formación de profesorado*, 12 (001).
29. Edwards, L., Grace, R. i King, G. (2014.). Importance of an Effective Principal-Counselor Relationship. *Alabama Journal of Educational Leadership*, 1, 34-32.
30. Euroinnova (2022). Euroinnova. Blog de Oposiciones para secundaria de orientación educativa, <<https://www.euroinnova.edu.es/oposiciones/secundaria/orientacion-educativa>>. Pristupljeno 17. svibnja 2022.
31. Fajdetić, M. i Šnidarić, N. (2014). Kompetencije stručnog suradnika pedagoga u suvremenoj pedagoškoj praksi. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 154(3), 237-260.
32. Fernández, L. M. S., & Murias, R. G. (2014). Competencias éticas de los consejeros de orientación. *Orientación y Sociedad*, (14).
33. Fernández Tilve, M. D. i Malvar Méndez, M. L. (2020). Las competencias emocionales de los orientadores escolares desde el paradigma de la educación inclusiva. *Revista de Investigación Educativa*, 38(1), 239-257.
34. FFRI. Filozofski fakultet u Rijeci (2014). Odsjek za pedagogiju, <<https://www.ffri.uniri.hr/hr/fakultet-i-studiji/djelatnici/65-hr/odsjeci-i-katedre/pedagogija/220-pedagogija.html>>. Pristupljeno 20. svibnja 2022.
35. FFRI. Filozofski fakultet u Rijeci (2022). Odsjek za pedagogiju, <<https://ffri.uniri.hr/studiranje/studijski-programi/diplomski-sveucilisni-studij/pedagogija-jednopedmetni/>>. Pristupljeno 10. listopada 2022.

36. García López, M. L., Aramburuzabala Higuera, P., Cerrillo Martin, R. (2016). The role of the school counselor in service-learning. *International Journal of Research on Service-Learning and Community Engagement*, 4(1), 355-365.
37. García, M. F. S. (2010). La orientación en España: despegue de una profesión. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 21(2), 231-239.
38. García-Barrera, A., Martínez-Garrido, C., i Krichesky, G. J. (2010). El orientador escolar como agente interno de cambio. *Revista iberoamericana de educación*, 54(1), 107-122.
39. Güner Öztürk, A. (2019). Gestalt group practice for increasing awareness of university students. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 6 (3), 1-8.
40. Hackney, L.H., i Cormier, S. (2012). Savjetovatelj–stručnjak. *Procesni vodič kroz pomaganje*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
41. Henschke, J. A. (2011) Counseling in Andragogy and Pedagogy. *Encyclopedia of E-Leadership, Counseling and Training*.
42. Hernández Rivero, V. M., i Mederos Santana, Y. (2018). Papel del orientador/a educativo como asesor/a: funciones y estrategias de apoyo. *Revista española de orientación y psicopedagogía*, 29 (1), 40-57.
43. Hernando, A. i Montilla, M. (2009). El estudio de los roles y funciones de los orientadores de secundaria utilizando la técnica de los grupos de discusión.[Study on the role and duties of SP in secondary schools] *REOP*, 20(1), 29-38
44. Hervas Avilés, R. M. (2006). Orientación e intervención psicopedagógica y proceso de cambio. Granada: Grupo Editorial Universitario.
45. Hsieh, B. (2016). Professional identity formation as a framework in working with preservice secondary teacher candidates. *Teacher Education Quarterly*, 43(2), 93–112.
46. Ibarra, L. (2005). Educar en la escuela, educar en la familia. ¿Realidad o utopía? Facultad de Psicología. La Habana: Editora Félix Varela.
47. Ingersoll, R. M., i Perda, D. (2008). The status of teaching as a profession. *Schools and society: A sociological approach to education*, 3, 106-118.
48. Janković, J. (1997). Savjetovanje: nedirektivni pristup. Zagreb: Alinea.
49. Jurić V., Mušanović, M., Staničić, S. I Vrgoč, H. (2001). Konceptija razvojne pedagoške djelatnosti stručnih suradnika – prijedlog. Ministarstvo prosvjete i sporta – Prosvjetno vijeće. Prilog 9. Školske novine (Zagreb). br. 22.

50. Jurić, V. (2004). Metodika rada školskog pedagoga. Zagreb: Školska knjiga.
51. Keystone; Masterstudies (2022). Ver programas de Máster en Pedagogía en España 2022, <<https://www.master-maestrias.com/Master-Posgrado/Pedagog%C3%ADa/Espana/>>. Pristupljeno 20. svibnja 2022.
52. Kolak, A. (2006). Suradnja roditelja i škole. *Pedagojska istraživanja*, 3 (2), 123-140.
53. Kuhn, L. A. (2004). Student perceptions of school counselor roles and functions. University of Maryland: Maryland.
54. Kuntin, P. (2021). Mišljenja studenata primarnog obrazovanja o obilježjima profesije. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 28(2), 103-125.
55. Lamza Posavec, V. (2011). Kvantitativne metode sadržaja: anketa i analiza sadržaja. Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
56. Ledić, J., Staničić, S., i Turk, M., (2013). *Kompetencije školskih pedagoga*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
57. Levy, I. P. i Lemberger-Truelove, M. E. (2021). Educator–counselor: A nondual identity for school counselors. *Professional School Counseling*, 24(1).
58. *Ley Orgánica de las Cualificaciones y de la Formación Profesional*, BOE 5/2022. Preuzeto 20. kolovoza 2022. s <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2002-12018>.
59. *Ley orgánica de ordenación general del sistema educativo*, BOE, 1/1990. Preuzeto 20. kolovoza 2022. s <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1990-24172>.
60. Lovrić, S. R. i Marić, T. (2021). Izazovi i problemi savjetovanja djece i mladih u školi. *Društvene devijacije*, 1(1), 1-8.
61. Lukaš, M., Gazibara, S. (2010). Modaliteti suradničkih odnosa školskog pedagoga i roditelja. *Život i škola*, 24(2), 210-229.
62. Luna, M. i Martín, E. (2008). La importancia de las concepciones en el asesoramiento psicopedagógico. *Revista de Curriculum y formación de profesorado*, 12 (001).
63. Luque, A. (2005). ¿Imprescindibles o desconectados? Sentimiento de competencia y necesidades de formación de los orientadores en los departamentos de orientación. [Indispensable or disconnected? SP's feelings of competence and needs for training]. In C. Monereo i J.I. Pozo, *La práctica del asesoramiento educativo a examen*. (pp. 221-240). Barcelona, Graó.

64. Martín, D. (2019). La formación de los/as profesionales asesores/as: actualización y autoformación. *Jornadas de psicopedagogía del Comahue*. <http://rid.unrn.edu.ar/handle/20.500.12049/5285>.
65. Martínez Juárez, M., González Morga, N., i Pérez Cusó, J. (2017). Aproximación al perfil formativo del orientador profesional en la blogosfera. *Revista de Investigación Educativa*, 36(1), 39–56.
66. Martínez-Clares, P., Pérez, J. i Martínez-Juárez, M. (2014). Orientación Profesional en Educación Secundaria. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 17(1), 57-71.
67. Maslow, A. i Lewis, K. J. (1987). Maslow's hierarchy of needs. *Salenger Incorporated*, 14(17), 987-990.
68. Matošina Borbaš, S. (2019). Doprinos teorije izbora praksi obiteljske medijacije (Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu. Pravni Fakultet).
69. Mejías Abad, J. J. i Supervía, P. U. (2018). El orientador en la educación secundaria para adultos:¿ qué esperan alumnos y profesores?. *Revista Interamericana de Educación de Adultos*, 40(2), 136-153.
70. Moore, M. i Hofman, J. E. (1988). Professional identity in institutions of higher learning in Israel. *Higher education*, 17(1), 69-79.
71. National Board for Professional Teaching Standards (NBTS, 2012). School Counseling Standards (1st edition). <www.boardcertifiedteachers.org>. Pristupljeno 12. ožujka 2022.
72. Oposiciones (2022). Oposiciones. Oposiciones Psicopedagogía (Profesor de Orientación Educativa), <<https://oposiciones.es/oposiciones-psicopedagogia/>>. Pristupljeno 30. svibnja 2022.
73. Ormaza-Mejía, P. (2019). Educación: Orientación Vocacional y Profesional, garantía de derechos y construcción de proyectos de vida. *Revista Ciencia UNEMI*, 12(30), 87-102.
74. Pavlović Breneselović, D. (2013). Čemu služi pedagog. Priča u tri slike. Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju.
75. Pažin-Ilakovac, R. (2015). Od savjetodavnoga rada do pedagoškog savjetovanja u školi. *Magistra Iadertina*, 10(1.), 49-63.

76. Pena Garrido, M., Extremera Pacheco, N. i Rey Peña, L. (2016). Las competencias emocionales: material escolar indispensable en la mochila de la vida. *Padres y Maestros*, (368), 6-10.
77. Pérez, N., Filella, G., i Bizquerra, R. (2009). A los 100 años de la orientación: de la orientación profesional a la orientación psicopedagógica. *Qurriculum*, (22), 55-71.
78. Petani, R., Iveljić, A. M., i Sikirić, P. (2020). Profesionalna orijentacija kao dio poslova stručnog suradnika pedagoga. *Acta Iadertina*, 17(2), 119-148.
79. Poldrugač, Z., Bouillet, D., i Ricijaš, N. (2011). Socijalna pedagogija-znanost, profesija i praksa u Hrvatskoj. Zagreb: Edukacijsko–rehabilitacijski fakultet.
80. Popov, N. i Spasenovic, V. (2020). School Counseling: A Comparative Study in 12 Countries. *Bulgarian Comparative Education Society*.
81. Popović, D. i Anđelković, A. (2017). Školski pedagozi o područjima rada pedagoga – praksa, teorija i zakonska regulativa. u: Turk, M. ur. *Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga: Zbornik u čast Stjepana Staničića*. Rijeka. Filozofski fakultet u Rijeci, str. 292-308.
82. Postani student (2022). Studijski programi, <<https://www.postani-student.hr/Ucilista/Nositelji.aspx>>. Pristupljeno 29. svibnja 2022.
83. Pravilnik o tjednim radnim obvezama učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi NN 34/2014. Preuzeto 20. svibnja 2022. s <https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_03_34_613.html>.
84. Purković, D. i Kovačević, S. (2017). Problemi i izazovi profesionalizacije učitelja i nastavnika tehničkog nastavnog područja u Hrvatskoj. *Politehnika: Časopis za tehnički odgoj i obrazovanje*, 1(1.), 17-43.
85. Real Decreto 276/2007, 23. veljače, izmijenjeni Real Decreto 84/2018 23. veljače.
86. Resman, M. (2000), Savjetodavni rad u vrtiću i školi. Zagreb: Hrvatski pedagoškknjiževni zbor.
87. Rodríguez Álvarez, P., Ocampo Gómez, C. I. i Sarmiento Campos, J. A. (2018). Valoración de la orientación profesional en la enseñanza secundaria postobligatoria. *Revista de Investigación Educativa*, 36(1), 75-91.
88. Rogiers, P., Verbruggen, M., D'Huyvetter, P., i Abraham, E. (2022). Stuck between me: A psychodynamic view into career inaction. *Journal of Vocational Behavior*, 103745.

89. Runte, R. (1995), Is teaching a profession?, u: Taylor, G. i Runte, R. (ur.), *Thinking About Teaching: An Introduction*, Canada: Harcourt Brace.
90. Ružić, M. (2019). *Samoprocjena i stjecanje kompetencija školskih pedagoga za savjetodavni rad s učenicima*. (Diplomski rad). Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka. Sveučilište u Rijeci.
91. Sabo, J. (2016). *Savjetodavni rad u školi i principi teorije izbora* (Diplomski rad). Odjel za pedagogiju, Zadar. Sveučilište u Zadru.
92. Saks, M. (2012). Defining a profession: The role of knowledge and expertise. *Professions and professionalism*, 2(1).
93. Sánchez Curbelo, S., Toledo Díaz, P. O. i Acosta Gómez, I. (2019). La intención orientadora de la familia hacia la profesión pedagógica: Un reto desde las ciencias de la educación. *Tlatemoani: revista académica de investigación*, 10(30), 41-68.
94. Sandoval Mena, M., Simón Rueda, C., i Echeita Sarrionandia, G. (2018). A critical review of education support practices in Spain. *European Journal of Special Needs Education*, 1–14.
95. Santana, L.E. (2013). *Orientación profesional*. Madrid: Síntesis.
96. Scarborough, J. L. (2005). The school counselor activity rating scale: An instrument for gathering process data. *Professional School Counseling*, 274-283.
97. Sikirić, P. (2020). *Profesionalna orijentacija iz perspektive stručnih suradnika pedagoga* (Diplomski rad). Odjel za pedagogiju, Zadar. Sveučilište u Zadru.
98. Slijepčević, S. (2021). *Determinante razvoja profesionalnog identiteta školskog pedagoga*. (Doktorska disertacija. Univerzitet u Novom Sadu. Odsjek za pedagogiju).
99. Staničić, S. (2005). Uloga i kompetencije školskih pedagoga. *Pedagogijska istraživanja*, 2(1), 35-47.
100. Staničić, S. (2015). Pogled na profesiju pedagoga odgojno-obrazovne ustanove. U: Staničić, S. i Drandić, B. *Školski priručnik 2015./2016*. Zagreb: Znamen. 180-190.
101. Staničić, S. (2017). Profesionalni pogled na prošle, sadašnje i buduće izazove u radu (školskog) pedagoga: hommage vlastitoj profesiji. U M. Turk (Ur.) *Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga (67-77)*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.

102. Šaljić, Z., i Vrcelj, S. (2020). Stavovi studenata pedagogije u Hrvatskoj i Srbiji prema doprinosu studija razvijanju kompetencija za buduće profesionalno delovanje. *Nastava i Vaspitanje*, 69(1), 23–38.
103. Šnidarić, N. (2009). Školski pedagog i funkcija pedagoškog vođenja škole. *Napredak*, 150 (2), 190-208.
104. Šporer, Ž. (1990): Sociologija profesija. Zagreb: Sociološko društvo Hrvatske.
105. Tapper, A., i Millett, S. (2015). Revisiting the concept of a profession. In *Conscience, Leadership and the Problem of 'Dirty Hands'*. Emerald Group Publishing Limited.
106. Torrecilla-Sánchez, E. M., Gamazo, A. i Sánchez-Prieto, J. C. (2022). La orientación educativa en España: mapeo sobre su estado actual (2010-2019). *Education in the Knowledge Society*, 23, 1-17.
107. Universidad Internacional de La Rioja (2019). La universidad en Internet. Requisitos para ser orientador escolar, ¿qué estudios se necesitan?, <<https://www.unir.net/educacion/revista/requisitos-orientador-escolar/>>. Pristupljeno 21. lipnja 2022.
108. Vélaz De Medrano, C., Repetto, E., Blanco, A., Guillamón, Jr, Negro, A. i Torrego, Jc. (2001). El desarrollo profesional de los orientadores de Educación Secundaria: análisis de necesidades y prospectiva. [SP's professional development: analysis of needs] . *Revista de Investigación Educativa (RIE)*, 19 (1), 199-220.
109. Vidulin-Orbanić, S. (2007). "DRUŠTVO KOJE UČI": Povijesno–društveni aspekti obrazovanja. *Metodički obzori*, 2(2007)1 (3), 57-71. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/12621>.
110. Vrcelj, S. (2020). *Pedagoško savjetovanje*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
111. Vuković, N. (2021). Profesionalni identitet školskog pedagoga. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 4(6), 5-22.
112. Wilder, C. (2018). Promoting the role of the school counselor. *Journal of Professional Counseling: Practice, Theory & Research*, 45(2), 60-68.
113. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. NN 113/22. Preuzeto 10. listopada 2022. s <<https://www.zakon.hr/z/320/Zakon-o-znanstvenoj-djelatnosti-i-visokom-obrazovanju>>.
114. Zaragozá, J. (1978). Instituto Municipal de Orientación. *Revista de Psicología y Pedagogía Aplicadas*, 10(19-20), 133-140.

115. Ziberi, F. (2020). Between Theory and Practice: The Importance and Function of School Counseling. *International journal of education i philology*, 1(1), 64-78.
116. Zuković, S. (2017). *Savetodavni rad u institucijama vaspitanja i obrazovanja – teorijski i praktični aspekti*. Novi Sad: Filozofski fakultet u Novom Sadu.
117. Žužić, S. i Markušić, P. (2017). Percepcija profesionalnog statusa i ugleda pedagoga. U M. Turk (Ur.) *Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga* (156-176). Rijeka: Sveučilište u Rijeci.